

En öde ö som flyter runt

- En kvalitativ studie av hur mobila och stationära förskolepedagoger uppfattar de organisatoriska förutsättningarna för att hantera en dubbel enhet

Av: Jennie Wickholm

Handledare: Thomas Backlund

Södertörns högskola | Interkulturell lärarutbildning mot förskola, erfarenhetsbaserad,

Utbildningsvetenskap C,

Självständigt arbete 15 hp

A deserted island floating around

- A qualitative study about how mobile and stationary preschool pedagogues perceive the organizational conditions for managing a dual unit

Abstract

The purpose of this study is to examine how mobile and stationary pedagogues experience the cooperation between the two units and how the pedagogues perceive the organizational conditions for managing a dual unit. Furthermore is the study also examine whether there are any different perceptions of working methods in each other's activities and if this has an impact on the children at preschool.

In order to be able to answer these questions, I have chosen to make qualitative interviews at two different stationary preschools and two different mobile units/buses. I have interviewed four pedagogues, two from stationary units and two from mobile units.

In my study I can see patterns in that bus pedagogues perceive themselves as be an "own preschool" or "own island" where they express "take care" of themselves. Nor do they perceive that they need to adapt to what's happening on the preschool, for example, in case of illness. But they have a need to belong to the "house" when it comes to getting help during planning times. The stationary pedagogues perceive as the bus pedagogues do not see the entire preschool as a common organization that the bus pedagogues only cares for their own needs. The stationary pedagogues perceive that the mobile pedagogues exclude themselves but the mobile pedagogues perceive that they get excluded.

The result of this study points that management should be aware of the strong impact of previous traditions and approaches in a working group or individual. Without clear leadership, too much space is given to the pedagogues own "profit-making" purposes, which can have an impact on the children's opportunities and to become in the preschool environment.

Keywords: Mobile preschool, Mobile buses, Preschool, Outdoor education, Preschool organization,

Innehåll

1. Inledning och problemområde	1
2. Litteraturgenomgång	2
2.1 Mobila förskolans bakgrund	2
2.2 Mobila förskolans bakgrund, koncept och uppdrag	3
2.3 Stationära förskolan	4
2.4 Traditionell förskolepedagogik bakgrund	5
2.5 Bakgrund till dagens läroplan	6
2.6 Verksamhetsplan med utvalda begrepp	7
2.7 Tidigare forskning av mobila enheter	8
3. Teoretiska utgångspunkter	10
3.1 Livsvärld	10
3.2 Intentionalitetsteori	11
3.3 Subjektivitet	11
3.4 Inkludering och exkludering	12
4. Syfte	14
5. Frågeställningar	14
6. Metodavsnitt	15
6.1 Sökmetod	15
6.2 Intervjuer	16
6.3 Urval	16
6.4 Giltighet och relevans	17
6.5 Genomförande	17
6.6 Etiska överväganden	18
7 Resultat och analys	19
7.1 Helheten eller en egen ö?	20
7.2 "Vi och dom"	26
7.3 Det fria valet - barns inflytande	31
7.4 Leda eller ledas	36
8. Diskussion	40
8.1 Slutsatser	43
8.2 Metod diskussion och vidare forskning	44

1. Inledning och problemområde

I den här studien kommer jag att studera den mobila förskoleverksamheten i en mellanstor stad i Sverige och hur den inkluderas i den stationära förskoleverksamheten. En mobil enhet är en förskola på hjul, det vill säga bussar. Den mobila verksamheten är en avdelning som delvis bedrivs på en buss. Med hjälp av bussen, som är ett transportmedel, tar sig barngruppen och pedagogerna iväg till olika platser. Den mobila enheten tillhör en stationär förskola där både från bussen och busspedagoger startar och avslutar sin dag.

Intresset för den mobila verksamheten har väckts då jag arbetar på en förskola där en av fyra avdelningar har bedrivits på en förskolebuss. Under cirka fem års tid har jag därmed haft möjligheten att arbeta bredvid bussarna och deras verksamhet, men endast i ett utifrån perspektiv. Jag har ingen egen erfarenheter av att arbeta på bussen då jag är pedagog på en stationär avdelning. Min nyfikenhet grundar sig i att jag funderat mycket över hur busspedagogerna upplever att det är att tillhöra både en mobil enhet och en stationär förskola. Med det tänker jag på att den stationära verksamheten skiljer sig från den mobila verksamheten i upplägg och organisation. Med organisation menar jag hur strukturen på förskolan organiseras för så väl barn som pedagoger. Det innefattar deltaganden i arbetsplatsträffar, utvecklingsgrupper, pedagogers reflektionstider men även barnens lärmiljöer.

Jag är även nyfiken på att veta mer om hur de stationära pedagogerna upplever att det är att arbeta nära den mobila enheten. *"Skollagen föreskriver att utbildningen i förskolan ska, varhelst den anordnas, vara likvärdig. Normerna för likvärdigheten anges av de nationella målen, och förskolan ska arbeta för att nå dessa mål"* (lpfö 98 rev. 2016, s.5). Utöver läroplanen skall båda verksamheterna även följa lokala styrdokument som ledningsgruppen ålägger alla pedagoger i området att följa och utveckla. Hur fungerar implementeringen av de lokala styrdokumentet i de båda verksamheterna och vilken inverkan har det för barns inflytande och delaktighet? Jag upplever att det finns en begränsad kunskap om den mobila verksamheten i stort och det arbetssätt som busspedagogerna bedriver. I min studie hoppas jag kunna belysa hur organisationen uppfattas av pedagogerna för så väl den mobila som den stationära verksamheten och på så vis skapa förståelse för detta fenomen. Jag anser att det är viktigt att belysa och bilda kunskaper om hur en organisation upplevs från personalens perspektiv och uppfattningar. Med utgångspunkt från det kan eventuella strukturer förstås och tas i beaktning för framtida uppstarter av mobila och stationära enheter.

2. Litteraturgenomgång

Kapitel två redovisar för tidigare forskning kring mobila enheten samt vad litteraturen belyser om förskoleverksamheten inom mobil verksamhet, naturpedagogik och traditionell förskolepedagogik. Det redovisar även för bakgrunden till dagens läroplan och den stationära och mobila enhetens gemensamma verksamhetsplan.

2.1 Mobila förskolans bakgrund

Den mobila förskoleverksamheten i Sverige startades 2007 av Solveig Sunnebo, tillika grundare och ägare av Förskoleteamet Helianthus AB i Stockholm. Sunnebo kom i kontakt med förskolebussarna första gången 2006 under ett besök i Danmark. Där användes bussarna till en början främst för att lösa platsbrist på de fasta förskolorna, men är i dagsläget en naturlig del av Danmarks förskoleverksamhet. Sunnebo som arbetat i förskolan under 30 års tid märkte en minskad lust och engagemang hos många pedagoger där följderna blev hög sjukfrånvaro och även ohälsa bland barnen på grund av ökade barngrupper. Förskolebussar såg hon som lösningen på detta växande problem och den 1 mars 2007 kom den första bussen till Sverige som hyrdes ut till Förskoleteamet Helianthus AB. Till skillnad mot Danmark var Sunnebos intentioner med den svenska förskolebussen att den inte endast skulle lösa platsbrister utan vara en målstyrd organisation som följer läroplanens strävansmål. Förskolorna inom Helianthus AB har därför formulerat mål för personalen där läroplanen konkretiserats på ett sätt där den ska fungera för både mobila verksamheten och de fasta förskolorna. Bussen är en del av den ordinarie verksamheten och Sunnebo tar i sin bok *Mobil pedagogik - nya äventyr varje dag* upp vikten av att anpassa målarbetet så att alla som arbetar med eller i den mobila verksamheten blir delaktiga i ett större sammanhang. Riskerna enligt henne är att kommunerna ser bussen som en lösning för platsbristen vilket i sin tur leder till att den mobila verksamheten inte blir en naturlig del i förskolans verksamhet (Hellman & Sunnebo 2009, s. 5-7).

Lotta Hellman och Solveig Sunnebo skriver även under mobila verksamhetens uppbyggnad att "*Ur en annorlunda form föds nya arbetssätt*" De menar att tiden är mogen för nya utmaningar som handlar om att locka barnen till sitt egna lärande på ett lustfyllt sätt. Men även som kan avhjälpa barnköerna till de stationära förskolorna och dessutom arbeta för en bättre hälsa. De vill med sin pedagogik väcka entusiasmen hos pedagogerna med nya arbetssätt med en vision om att tänka i nya banor. Målet är en pedagogik med mer rörelse och lärande med sinnet till skillnad mot den stillasittande verksamheten i den stationära förskolan. Med en ny pedagogik behöver läroplanen

omtolkas och söka sig mot en nybyggaranda. I boken framgår inte några specifika arbetssätt eller för den delen hur verksamheten kan organiseras för denna nya pedagogik. Däremot skriver författarna om den mobila pedagogikens framtida vinster vilka skall tjäna både barn, pedagoger och kommuner. För kommunen blir vinsterna framför allt i storstäder där barntoppar plötsligt uppstår eller i områden där fler bostäder byggs och grönområden försvinner. Förskolor och skolgårdar blir trängre på grund av paviljonger och då är bussar mer kostnadseffektivt än att bygga nya förskolor eller ta gårdar för att rymma paviljonger.

Vad gäller pedagogerna till den mobila verksamheten finns en tanke om att verksamheten lockar annorlunda personal än till den stationära. Med det menar författarna dels att fler män söker sig till förskolan, men också personer med flera utbildningar i bagaget. Inom denna verksamhet krävs både barnskötarutbildning eller förskollärovetutbildning och även förarutbildning för buss. Det leder i förlängningen till att dessa pedagoger har möjlighet att arbeta både i förskola och med bussresor. Dessa pedagoger omskrivs även som alltid närvarande och tillhands för att kunna ta hand om barnens emotionella och kroppsliga behov i inlärningsituationerna. De menar att i den stationära förskolan blir pedagogerna avbrutna för att ta hand om andra avdelningars barn under planeringar, möten, raster och även sköta andra rutinsituationer som mat och städning. Med bussen som arbetsplats är inte pedagogerna tillgängliga i den typen av organisation och kan istället helhjärtat koncentrera sig på barnen.

I slutet av boken tar författarna upp en vision om den mobila förskolan som en verksamhet dit såväl nya som gamla besjälade pedagoger kan lockas. Besjälade pedagoger med en vaken blick, entusiasm och som älskar sitt arbete. Nya grupper som vill arbeta med barn på ett annorlunda sätt där den traditionella synen på hur en förskola skall vara förändras och barnomsorgen blir en del av sin tid med nya former (Hellman & Sunnebo 2009, s. 25-29 & 93-96).

2.2 Mobila förskolans bakgrund, koncept och uppdrag

Bakgrunden till den mobila förskoleverksamheten i den mellanstora staden var en flexibel lösning på akuta förskolebehov för att undvika investeringar i lokaler där det långsiktiga förskolebehovet var osäkert. En mobil enhet skulle vara mer kostnadseffektivt alternativ för att lösa platsbristen. Det fanns även en tanke om ett annat pedagogiskt alternativ för de familjer som önskade placera sitt barn i en verksamhet som erbjuder mer utevistelse.

Konceptet med bussarna är att kommunen hyr bussarna under 10 år av det kommunalt helägda bussbolaget som kör stadsbussarna i staden. Bussarna är upphandlade och Vest buss AS i Norge och är fullt utrustade med 24 sittplatser och bilbarnstolar, till alla barn, med trepunktsbälten. På bussarna finns även toalett för akuta behov, handfat med kallt och varmt vatten samt skötbord. Det finns arbetsbord och avlastningsbord samt lådor för varje barn att förvara sina privata saker i. Utöver detta finns klädhängare och skoställ samt köksinredning som kokplattor, kylskåp och värmeskåp.

I stadens mobila verksamhet tillhör varje buss en förskola och utgör en extra avdelning. Barnen på mobila avdelningen är inskrivna på förskolan precis som övriga barn och vårdnadshavarna ska veta att det är en annan typ av verksamhet. Alla bussar arbetar efter läroplanen och har plats för ca 20 elever i åldrarna 3-5 år. Med på bussen arbetar endast pedagoger med förskollärare eller barnskötarutbildning och den pedagogiska verksamheten är inriktad på naturpedagogik (Hedefalk 2011, maj).

Naturpedagogiken på den mobila enheten är influerad av Ur och skur pedagogiken. Ur och skur har sin utgångspunkt i friluftsliv, utomhuspedagogik och lärandet baseras på upplevelser. Barnen ska få upptäcka och uppleva med alla sinnen och hela kroppen.

Naturen blir ett laboratorium, en plats för konstruktion, friluftsliv och rörelse, gemenskap, reflektion och massor av lek och lärande. Studier visar också att naturen är mer genus neutral. Pedagogens roll är att utgå från barnets intresse, erfarenhet och utveckling och arbeta medupptäckande, medundersökande, medupplevande och medagerande. (Friluftsförbundet 2017)

2.3 Stationära förskolan

En stationär förskola är en enhet som har en mobil enhet kopplat till sig. Den stationära förskolan är verksamheten som bedrivs inne på förskolan i de fasta byggnaderna. De stationära förskolorna med mobila enheter som jag studerar menar att de bedriver en traditionell förskolepedagogik. Jag har även fått ta del av förskolornas verksamhetsplan. Då båda förskolorna tillhör samma enhet och samma ledningsgrupp arbetar de utifrån samma styrdokument. I förskolans verksamhetsplaner vilket även inkluderar de mobila enheterna beskrivs hur de arbetar med barnsyn, kunskapssyn, pedagogers förhållningssätt och lärmiljöer. Verksamhetsplanen beskrivs närmre under avsnitt 2.7.

För att förstå vad pedagogerna i studien menar med att de arbetar med en traditionell förskolepedagogik beskrivs en kortare bakgrund till dagens förskoleverksamhet under nästa punkt.

2.4 Traditionell förskolepedagogik bakgrund

Förskolan har en lång tradition i Sverige och en viktig förgrundsperson var Friedrich Wilhelm August Fröbel (1782-1852). Han grundade kindergarten 1840 och han menade att leken var en viktig del i barnens utveckling. Fröbel utarbetade även ett lekmaterial, Fröbelgåvorna, utifrån de geometriska formerna. Två andra viktiga personer i den svenska förskolan som inspirerades av Fröbel var Maria (1874-1955) och Ellen (1877-1948) Moberg. De startade en pedagogisk verksamhet i Norrköping 1899 som sedan under 1930 talet fick namnet Barntädgårdar. De första Barntädgårdarnas uppgift var att skapa goda uppväxtvillkor för fattiga barn. Under denna tid var det främst kvinnor som arbetade i Barntädgårdarna och den första utbildningen för kvinnor inom förskolan var en praktisk och konstnärlig utbildning. Pedagogens uppgift var att vara en moderlig förebild till de barn vars mödrar arbetade och där fick barnen både omsorg och grundtrygghet.

Under 1900-talet utvecklades förskolan och förskolepedagogiken men med Frøbels pedagogik som grund. Det vetenskapliga perspektivet började spela roll inom pedagogiken och då med den barnpsykologiska forskningen som utgångspunkt. På 1930-talet kom även förskoleverksamheten att hamna under det sociala där de viktigaste frågorna handlade om bostadsförhållanden, utbildning och sjukvård. Socialtjänsten blev tillsynsmyndighet över förskolan och de första bidragen för daghem och barntädgårdar gavs ut efter beslut i riksdagen.

1968 genomfördes den första barnstugeutredningen och därefter följde diskussioner om barnomsorgens betydelse för familjen och barnens utveckling och fostran. Efter utredningen av förskolans verksamhet lades grunden för de övergripande pedagogiska målen. Ett förslag var dialogpedagogiken som innebär

att pedagogen och barnet står i ömsesidig dialog med varandra där man ser barnet som nyfiken, kompetent med lust att lära. Detta förslag visade sig vara svårt att genomföra på grund av att den pedagogiska idén missuppfattades. Pedagogerna blev alltför toleranta och barnen tog över verksamheten. 1980 började förskolans verksamhet att inriktas mot ansvarspedagogik.

Ansvarspedagogiken handlade om att göra barnen mer delaktiga i de vuxnas arbete och verksamheten blev mer medveten planerad (Pramling, Sheridan 1999, s. 14-20). 1989 antogs FNs barnkonvention om att stärka barns individuella rättigheter. I dagens förskola arbetar alla för att utveckla barnens förmågor inom ämnesområdena matematik, språk, naturkunskap, estetiska

uttrycksformer, hållbar utveckling samt normer och värden där demokrati och sociala förmågor ingår. Barnen i förskolan ses idag som subjekt och aktiva aktörer i sitt lärande och meningsskapande. Förskollärarna som arbetar i förskolan har numer en lång och gedigen universitetsutbildning med lärarlegitimation för att säkerställa kvalitén på undervisningen och att den bedrivs efter läroplanens intentioner (Riddarsporre & Persson 2010).

2.5 Bakgrund till dagens läroplan

Förskolan var den sista av alla skolformer som fick fasta former i vårt utbildningssystem. Från början drevs endast barnpassning i privat regi och under mitten av 1900-talet började kommuner att engagera sig i barnomsorgen, så sent som på 1960-talet gick staten in i verksamheten. I början var omsorgen det viktigaste inom förskolan och tillhörde därmed socialnämnden och Socialstyrelsen. Detta menar Sven Hartman, professor emeritus i pedagogik, i boken *Det pedagogiska kulturarvet* att man ska ha i åtanke även idag då förskolan är integrerad i det allmänna skolväsendet. Den tidigare omsorgsaspekten i förskolans verksamhet krävde en annan typ av organisation än den som varit rådande inom skolan. Den tidiga förskolan hade ingen läroplan utan barnet ansågs vara sin egen läroplan där barnets inre drivkraft var initiativet till lärandet. Efter *Barnstugeutredningen* (1968-1972) ansågs det pedagogiska arbetssättet med små barn som en fullvärdig del inom det allmänna utbildningsväsendet, barnomsorgen byggdes ut och bytte namn till dagens förskola (Hartman 2015, s. 82-89).

Den första läroplanen för förskolan kom 1998. Det pedagogiska uppdraget förstärktes med syftet att byta verksamhetens identitet från omsorg till medveten pedagogik. Trots arbetet med implementeringen av läroplanen visade undersökningar på att förskolan inte lyckats med att utnyttja barns naturliga lust till lärande. 2010 kom därför en reviderad läroplan som trycker på att barn ska få en högre grad av stimulans inom matematik och språk. Förskolans uppdrag står däremot oförändrad vilket innebär att förskolans uppdrag ska präglas av en allsidighet där omvårdnad, fostran och lärande bildar en helhet. Förskolan är nu en egen skolform vilket innebär att det finns en gemensam reglering för hela skolväsendet, *skollagen*. I varje skolform finns en läroplan med mål, riktlinjer samt definitioner från skollagen. Målen i läroplanen visar på verksamhetens inriktning och kvalitetsutveckling samt en tilltro till att förskollärarna tar ansvaret att utforma en målstyrd verksamhet enligt läroplanens intentioner. Men även på att ansvaret är hela arbetslagets och var en som ingår däri (Wallskog 2011, s. 11-13).

2.6 Verksamhetsplan med utvalda begrepp

Utifrån den traditionella förskolepedagogiken har de förskolor jag studerar utvecklat sina verksamheter och arbetar i dagsläget fördjupat med pedagogisk dokumentation, interkulturalitet och lärmiljöer. Verksamhetsplanen är ett dokument som skrivs av varje förskola i det område jag valt att studera. Där beskrivs förskolans organisation, verksamhetsvisioner, strategiska utvecklingsområden samt hur de arbetar med varje del i läroplanen. Denna verksamhetsplan revideras varje år. Ur deras verksamhetsplaner förklaras därmed deras syn på barnsyn, kunskapssyn, förhållningssätt och lärmiljöer

Barnsyn

Den barnsyn som råder på förskolorna beskrivs som att barnen är kompetenta med en egen drivkraft. De anser att alla barn kan om de ger dem möjligheter att prova samt tid att träna, att alla barn lär sig på olika sätt utifrån sin egen takt och förmåga. Det är viktigt att alla barn ska få känna sig viktiga och de har rätt att lyckas. Pedagogernas barnsyn är även att barnen skall bemötas med respekt och tilltro där barnens egen drivkraft uppmuntras. Barn kan lära sig med mer eller mindre hjälp av en vuxen, de behöver olika och är olika. Viktigt är också att se barnen som forskande samt att barn inte *är* utan *blir* beroende på vilka förutsättningar som ges (Verksamhetsplan 2016).

Kunskapssyn

De båda förskolorna ser på kunskap som att den erövrar genom utforskande och nyfikenhet. Kunskap är en process som skapas i samspel med andra barn och vuxna samt med miljön. Barnen lär sig genom att göra, undersöka, försöka, uppleva och i dialog med andra. Kunskap är något som pågår hela tiden där förskolans miljö och pedagogens förhållningssätt påverkar barnens lärande. En lugn och harmonisk miljö är viktig för barns lärande samt en miljö som skapar möjlighet till lek och utforskande. Barn lär sig genom att få dra egna slutsatser men också av varandra (Verksamhetsplan 2016).

Förhållningssätt

Pedagogernas förhållningssätt innebär att de ska se alla barn och möta dem där de är. Där pedagogerna bygger upp en tilltro hos barnen att tro på sig själva och en tilltro till vuxna i sin omgivning. Det är viktigt att lära känna varje barns bästa sätt att lära sig och arbeta utifrån detta. Där pedagogen lyssnar med intresse, är nyfiken, utmanar och är medforskande. Pedagogerna ska även presentera ny kunskap för att väcka barns intresse och skapa utmanande miljöer som lockar till lek och lärande. Barnen ska mötas med respekt, erbjudas många möjligheter och förutsättningar för att lyckas (Verksamhetsplan 2016).

Lärmiljöer/ Sjurumskonceptet

Förskolorna vill skapa lärmiljöer som möjliggör utveckling av barns förmågor och bidrar till att barnen upplever meningsfullhet under sina dagar på förskolan. De strävar efter att erbjuda miljöer och material som utmanar, inspirerar och lockar till nyfikenhet att utforska omvärlden. Barnens intressen ska speglas i miljön omkring dem. Miljöerna ska vara mötesplatser som inbjuder till kommunikation, samarbete och utforskande. Tydliga rum och aktivitets hörnor där materialet är tillgängligt, tillåtande och placerat på barnens nivå. I sjurums konceptet, som skall följa läroplanens alla delar för att kunna tillgodose barnens lärande, ingår sand och vatten, ljus, ljud och drama, språk och digital teknik, ateljé och verkstad, bygg och konstruktion samt rum för avskildhet (Verksamhetsplan 2016).

2.7 Tidigare forskning av mobila enheter

Den studie som ligger närmast mitt problemområde är ett examensarbete där forskaren studerat den mobila enheten utifrån vad busspedagoger och chefer tycker om den mobila verksamheten. *Den mobila förskolan - hur fungerar den?* skriven av Mona Ringdahl. Frågeställningarna i arbetet var: Hur fungerar en mobil förskola? Hur ser rektorerna på verksamheten? Vad tycker pedagogerna om verksamheten?

Slutsatsen i studien enligt Ringdahl var att om den mobila verksamheten är väl strukturerad och genomtänkt så bör den få finnas kvar även om barnkullarna minskar i kommunerna. Då det är goda hälsoförhållanden för barngruppen eftersom barnen håller sig mer friska vid mycket utevistelse. En viktig aspekt vid nystart av en buss var även att åtminstone en pedagog genomgått en utbildning inom utomhuspedagogik för att det ska fungera. Utifrån ett par av informanternas svar i studien togs

även organisatoriska aspekter upp. Det handlade om att arbeta i ett mindre arbetslag kontra en fleravdelnings förskola samt friheten att styra sin egen dag och inte vara beroende av andra i huset. Viss problematik lyftes fram och gällde då främst vikarie anskaffning vid personal sjukdom och svårigheten med att tillsätta vikarier (Ringdahl 2011, s. 8, 22, 25). Jag kopplar detta till min studie genom att i Ringdahls slutsats finns intressanta aspekter om att inte vara beroende av andra men samtidigt svårigheter att få in någon att vikariera. Detta anser jag faller inom mitt forskningsområde gällande organisatoriska frågor.

En annan relevant studie är en nationell kartläggning om mobila förskolor av Universitetslektorerna vid institutionen för pedagogik Katarina Gustafson, Danielle van der Burgt och Tanja Joelsson från Uppsala Universitet. De har genomfört en förstudie *Mobila förskolan – vart är den på väg?* där syftet var att se vilka konsekvenser en mobil förskola medför gällande organisation och innehållet i verksamheten. Denna förstudie har lett till att två forskningsprojekt startat upp under våren 2016, *Mobilitet, informellt lärande och medborgarskap i mobila förskolor, 2016-2019*, och *Lärande i staden: tidsrumsliga aspekter av en mobil förskolepedagogik, 2016-2019* med projektledarna Katarina Gustafson och Danielle van der Burgt. Då denna studie ännu inte är slutförd kan jag dessvärre inte ta del av något resultat av deras slutsatser kring organisation och innehåll i verksamheten. Däremot visar de preliminära resultaten i förstudien utifrån den nationella kartläggningen om de mobila bussarna att det finns både skillnader och likheter mellan olika mobila enheter inom organisationen. Det gällde hur länge bussen var ute, hur ofta och om det är fasta barngrupper på bussarna.

De gemensamma dragen är att förskolebussar startas upp i behov av förskoleplatser samt att erbjuda en annan slags pedagogik som bedrivs utomhus. Majoriteten av bussarna bedriver sin verksamhet mellan 9-15 och har fasta barngrupper, resterande tid är de på den stationära förskolan. En konsekvens av att bedriva en verksamhet som startas upp på grund av platsbrist är att bussarna kan flyttas till andra stadsdelar när behoven förändras. Detta påverkar såväl, barn, vårdnadshavare som valt att placera sitt barn på bussen och pedagoger. Det i sin tur ger konsekvenser på kontinuitet och organisation gällande rekrytering av barn och samarbete med föräldrar och kollegor på den stationära förskolan. En annan aspekt som tas upp är vikten av stabilitet i arbetslaget och vikarie frågan är även här central. Forskningsprojekten som startas upp kommer att belysa:

Barnens mobilitet och lärandeprocesser när de hanterar olika spatiala och temporala relationer. Ett förväntat och väsentligt kunskapsbidrag handlar således om hur barn i förskoleåldern navigerar,

deltar i och lär sig i staden. Därigenom kommer vi att kunna belysa även yngre barns "aktiva medborgarskap" som handlar om hur barn lär sig att bli delaktiga i stadens offentliga miljöer. Projektet har även en longitudinell design som belyser hur barnen socialiseras in i den mobila förskolan, vad som förväntas av dem där och hur de i samspel med andra barn och pedagoger utvecklar olika kompetenser i mobila förskolan samt hur dessa kompetenser kommer till användning och efterfrågas i övergången till förskoleklass. (Gustafson, Van der Burgt & Joelsson, 2017).

Jag anser att Gustafson, Van der Burgt & Joelssons förstudie är relevant för mig i min studie utifrån de preliminära resultaten de fått fram. Där lyfts aspekter fram som jag vill studera närmre. Det handlar om samarbetet med kollegor på den stationära förskolan där en mobil enhet kommer till eller flyttas i från en förskola. I deras studie tas aspekten om brist på kontinuitet upp som en risk när en mobil enhet flyttas. Vilket jag tänker kan påverka hur det organiseras för ett samarbete mellan stationära och mobila pedagoger. Här lyfts även vikten av stabila arbetslag upp vilket jag anser är intressant och se ifall det kommer att framkomma något kring detta i min studie.

3. Teoretiska utgångspunkter

För att beskriva, analysera och förstå hur pedagogerna inom de mobila och stationära enheterna uppfattar den organisatoriska verksamheten och barnens lärande miljöer. Har jag valt att använda mig av några olika begrepp. Dessa kommer jag att förklara i detta kapitel.

3.1 Livsvärld

Enligt Husserls teori är själva utgångspunkten för all vetenskaplig kunskap att utforska människans upplevda värld. Med livsvärld menar han att hur tingen runtomkring oss hanteras i våra dagliga aktiviteter. Livsvärlden finns alltid där och är en förutsättning för att skapa mening. Den värld vi lever och umgås i med andra. Magdalene Thomassen, lektor vid diakonihemmet, högskolan i Oslo, beskriver Husserls teori om människans livsvärld som en subjektiv upplevelse av den värld hen lever i. Men att ett subjektivt perspektiv inte behöver vara ett individuellt perspektiv. Med det menas att människor runtomkring oss också är en del av den livsvärld vi befinner oss i. Genom andras perspektiv kan vi uppfatta det vi ser och upplever på nya sätt. På så vis kan våra egna perspektiv kompletteras. Allt vi erfar sker alltid genom något slags perspektiv och genom dessa får

vi kunskaper om världen som den är utifrån människans perspektiv, en mänsklig erfarenhet (Thomassen, 2007, s.93-94). Livsvärld kan även beskrivas utifrån Habermas livsvärlds begrepp som tas upp av professorerna i pedagogik Per Lauvås och Gunnar Handal i boken *Handledning och praktisk yrkesteori*. Där menar de att vi inom samma kulturer bär med oss en viss gemensam bakgrund om hur vi uppfattar och tolkar saker på ett liknade sätt. I dessa sammanhang är kommunikationen en förutsättning för förståelse. Utan en gemensam bakgrund blir också orden meningslösa och därmed försvinner kommunikationen. Vi har även den individuella livsvärlden som bygger på egna upplevelser och erfarenheter vilka sedan är grunden för hur vi uppfattar saker. När individuella livsvärldar mellan två individer inte är identiska krävs kommunikation för att kunna tolka och förstå varandra (Lauvås, Handal 2015, s.124).

3.2 Intentionalitetsteori

Intentionalitetsteorin är till viss del en del av livsvärldsteorin och innebär att människor söker mening och innebörd. Med det intentionala menas det meningsskapande. Genom en upplevelse bildar en person sig uppfattningar om vilken mening situationen har. En individ agerar utifrån sin förståelse av situationen och alltså inte utifrån en objektiv verklighet. Med hjälp av intentionalitetsteorin kan man analysera mönster av innebörder i individens livsvärld (Gunnarsson, 2002). I boken *Pedagogiska miljöer och barns subjektsskapande* tar Pedagogikforskaren Elisabeth Nordin-Hultman upp intentionalitet kopplat till identitetsskapande. Hon menar att en individs upplevelser inte kan komma ur ens inre som helt privata och unika. Allt som känns, tänks och görs är alltid kopplat till en tid och plats i ett socialt konstruerat sammanhang som sedan avgör vad som går att känna eller tänka. Intentionalitet kan skapas ur en handlande process där nya intentioner uppstår. Denna process rullar sedan på med nya handlingar - nya intentioner - nya handlingar och så vidare. Men ett resultat av ett agerande eller görande behöver inte drivas enbart av individens intentioner utan också av motivation. Detta behöver dock inte utgå ifrån att ett handlande drivits av en intention och motivation utan att ett motiv och intention kan uppstå av att man handlat tillsammans med andra (Nordin-Hultman 2013, s.171-172).

3.3 Subjektivitet

Nordin-Hultman förklarar begreppet *subjektivitet* som att en person *blir* beroende på vilka miljöer och praktiker hen möter eller har tillgång till. Subjektivitets begreppet används ofta inom poststrukturella teorier vilka arbetar med frågor om människans subjekt. Detta kan förstås som att

ingen människa är på samma sätt i alla situationer utan att det finns flera sätt att vara sig själv på. Varje tid, plats och kultur påverkar även hur individen positionerar sig. Alltså vem man tillåts vara utifrån möjligheter och normer som miljön utgör. Med detta menas med att bli till som ett subjekt, *subjektivering*, skapas både av oss själva och tillsammans med andra (Nordin-Hultman 2013, s.167-169).

3.4 Inkludering och exkludering

Med inkludering menas att räknas in i ett sammanhang, känna tillhörighet till en grupp. I förskolan och skolans värld används ofta begreppet att inkluderas i sammanhang när det handlar om enskilda barn med vissa svårigheter eller behov. Forskarna Claes Nilholm professor i pedagogik och Kerstin Göransson docent i specialpedagogik skriver i boken *Inkluderande undervisning* att: *"Skolan ska kännetecknas av en demokratisk gemenskap, där alla elever är delaktiga, en miljö där elever har möjlighet att utvecklas och lära sig och där olikheter ses som en tillgång."* Men att vara inkluderad är lika viktigt för alla individer oavsett ålder eller position. Genom att tillhöra och respekteras för sina åsikter och få vara den man är. I Sverige har vi dessutom skrivit på internationella styrdokument som förbinder oss att arbeta för en skola som inkluderar alla vilket gäller såväl barn som pedagoger (Nilholm, Göransson 2006, Skolverket). När en person inte blir inräknad i det sociala sammanhanget kan hen känna sig exkluderad. Människans grundläggande behov är att skapa relationer och knyt an till andra människor för att må bra och utvecklas. Dessa behov tar vi med oss i alla situationer och arbetsplatsen är en viktig plats för att få detta behov tillfredsställt. På arbetsplatsen är det viktigt att främja för goda relationer så att samarbete mellan kollegor kan fungera. Detta är både arbetstagarens och arbetsgivarens ansvar. Men ledaren har en viktig funktion i att få sina medarbetare trygga och skapa goda relationer. Om en individ inte får sitt behov av samhörighet tillfredsställt på arbetsplatsen förhindras för denne att finna motivation till sitt arbete och försvårar vägar för kommunikation (Söderfjäll 2012, s. 68-69). Även ur ett samhällsperspektiv har förskolan en viktig funktion som en plats där fördomar och diskriminering ska bekämpas. Enligt Johannes Lunneblad, professor i pedagogik, är förskolan en mötesplats där solidaritet mellan människor skapas såväl för vuxna som barn. Där likheter och olikheter är en viktig aspekt för ett demokratiskt förhållningssätt (Lunneblad 2013, s. 41).

Kvalitet

Kvalitet kan ha olika innebörd beroende på vilket forskningsperspektiv man utgår ifrån. En god eller dålig kvalitet menar professorerna i pedagogik Ingrid Pramling Samuelsson och Sonja Sheridan är en subjektiv upplevelse enligt vissa forskare. Medan andra forskare menar att det finns kriterier för vad en god kvalitet innebär. Den subjektiva upplevelsen av god kvalitet kan utgå ifrån att en verksamhet ska diskuteras fram mellan olika parter som har intressen i den aktuella verksamheten. Till exempel inom förskolan skall diskussioner ske mellan pedagoger, vårdnadshavare och barn. Detta synsätt bygger på en ständig process och kvalitet anses vara ett dynamiskt begrepp. Utifrån detta perspektiv kan kvalitén i förskolan inte avgränsas och mätas då den är i ständig förhandling utifrån parternas behov. Det andra perspektivet utgår ifrån en generell kunskap om kvalitet och kommer från samlad forskning och praxis. Generell kunskap om barns lärande, teorier och erfarenhetsbaserad kunskap om bra miljöer för utveckling kan avgränsas och bli målstyrda. Däremot är detta synsätt inte statiskt utan kan förändras när nya kunskaper erfars. Det första perspektivet kan förklaras som ett samhällsperspektiv där fokus vilar på demokrati, människans rättigheter och möjligheter till att välja och påverka. Här kan också förskolorna profilera sig mot olika inriktningar. Det andra perspektivet innebär ett professionellt perspektiv där fokus är barns lärande och utveckling utifrån barnens perspektiv. Kvalitén utvärderas utifrån olika program, innehåll och betydelsen för barns utveckling och lärande. Oberoende inriktning ska pedagogernas förhållningssätt leda till ett lustfyllt lärande, barns välbefinnande och utveckling i riktning mot läroplanens mål och intentioner. Förskolans uppmätta måluppfyllelse utmärker sedan verksamhetens kvalitet (Pramling, Sheridan 1999, s.118-120).

Synonymer till ordet kvalitet är bland annat sort, klass, inre värde, värde och egenskap. Värde och inre egenskaper förklaras som goda egenskaper hos någon. Men värde kan även vara ett kulturellt värde som *alla människors lika värde*. Eller att barn i förskolan ska vara delaktiga och ha inflytande över sin vardag under demokratiska och etiska former. Där verksamheten i förskolan ska främja barnets lärande och utveckling utifrån barnets behov och intressen. I förskolans läroplan lyfts individens frihet fram som ett viktigt grundläggande värde (Lpfö 98 rev. 2016, s.6). Individens frihet syftar i läroplanen bland annat till barnets rätt att vara delaktig i frågor som rör barnet självt. Med frihet menas också att vara fri att göra egna val, ta egna beslut och framföra sin åsikt. Ordet frihet kan även kopplas till andra kontexter som frihetskänsla, ta frihet, ge frihet eller frihet med ansvar (NE).

Sammanfattning av teorierna

Då jag studerar förskolepedagoger som ingår i en arbetsgrupp där det kollegiala samarbetet är en förutsättning för en fungerande verksamhet behöver jag förstå varje individ. *Livsvärlds* begreppet kan hjälpa mig att förstå människors agerande. Eftersom varje människa utgår ifrån sin egen livsvärld i sitt handlande kan jag i studien utifrån den stationära eller mobila pedagogen synliggöra uppfattningar och förstå deras agerande. För att kunna analysera mönster i informanternas livsvärld använder jag mig av *intentionalitetsteorin*. Det vill säga det intentionala, vad som skapar mening och försöker förstå det meningsskapande med hjälp av begreppet *subjektivitet*. Att individers ageranden eller uppfattningar styrs av vem hen tillåts bli i just den situationen utifrån platsen och människorna runtomkring. Jag använder även *inkludering* och *exkluderingsbegreppen* för att förstå informanternas upplevelser av tillhörighet till arbetsgruppen eller förskolan som helhet. Det sista begreppet som jag finner relevant till min studie är *kvalitet* som kan hjälpa mig att förstå en individs agerande utifrån vilket fokus hen har i den specifika situationen. Med det menar jag vad det är som ligger till grund för personens motivation.

4. Syfte

Syftet med studien är att förstå och synliggöra de mobila och stationära pedagogernas uppfattningar och upplevelser av en dubbel enhet. Två verksamheter som ingår i samma organisation på en förskola, men med olika pedagogiska inriktningar. Studien ska även peka på eventuella olika uppfattningar om arbetsätt i varandras verksamheter och om detta har någon inverkan för barnen på förskolan. Samt om pedagogernas upplevelser och uppfattningar av samarbetet mellan enheterna sedan påverkar förutsättningarna för en gemensam organisationsstruktur.

5. Frågeställningar

1; Hur beskriver och upplever de mobila och stationära pedagogerna de organisatoriska förutsättningarna för att hantera en dubbel enhet?

2; Hur uppfattar de mobila och stationära pedagogerna barnens upplevelser av att tillhöra en förskola med två pedagogiska inriktningar?

Med organisatoriska förutsättningar menar jag tid för planeringar och möten och krav om måluppfyllelse enligt läroplanen och lokala styrdokument.

6. Metodavsnitt

För att beskriva, analysera och förstå hur pedagogerna uppfattar verksamheten och hur den organiseras har jag valt att använda mig av en fenomenologisk ansats i min studie. Inom fenomenologin som grundades av den tyske filosofen Edmund Husserl (1859-1938) studeras det som ”konkret upplevs och erfars ur subjektets perspektiv”. Det forskaren försöker att förstå är den andres livsvärld, den vardagsverklighet hen tar för givet. Utgångspunkten för kunskap blir det upplevda och meningsbärande fenomenet. Fenomenologin beskriver hur fenomenet *är givet* för den som upplever det och inte hur det *är* utifrån sett. För att se oss själva och vår relation till världen/omvärlden mer klart och börja förstå att vårt synsätt och uppfattningar bara är en uppfattning bland många (Thomassen 2017, s.90-91). I metoddelen gestaltas tillvägagångssättet i studien, det vill säga hur jag gått tillväga för att samla in material, hittat information samt hur mina förutsättningar sett ut.

6.1 Sökmetod

De databaser jag använt mig av är Diva som är en publikationsdatabas för Uppsala universitet. Jag har även sökt i ERIC och på Google scholar där fann jag tidigare självständiga arbeten om den mobila förskolan. Från de självständiga arbetena kollade jag upp referenser om det fanns några som jag kunde använda mig av. Jag hittade studier som jag ansåg vara relevanta för min studie. Jag har använt mig av sökorden; outdoor education, preschool, förskolebuss, utomhuspedagogik, mobila förskolan, stationär förskola och förskola organisation.

Jag har även samlat in dokument från aktuella artiklar, styrdokument från de studerade förskolorna och litteratur om mobil verksamhet. Detta för att få en bredare bild av det studerade fenomenet. Slutligen har min handledare tipsat om användbar litteratur som jag använt mig av.

Jag har en viss förförståelse för den organisation som jag studerar och det är ett område som väcker ett intresse hos mig. Jag vill därför försöka förstå olika individers perspektiv på hur de uppfattar de organisatoriska förutsättningarna och anser att en kvalitativ metod är bäst lämpad för denna studie.

6.2 Intervjuer

Då jag har under en längre period varit nyfiken och intresserad av pedagogernas upplevelser inom den dubbla organisationen. Samt vilken inverkan den har på barnens inflytande ansåg jag att intervjuer var den bästa metoden. I min kvalitativa studie kan jag ställa de frågor jag försöker få svar på och samtidigt vara öppen för att ställa följdfrågor. Jag har i studien använt mig av strukturerade kvalitativa intervjuer. Runa Patel och Bo Davidson som undervisar i forskningsmetodik menar att en kvalitativ intervju skapar utrymme för den intervjuade att svara med egna ord. Genom intervjun kan man upptäcka och identifiera egenskaper hos något vilket innebär att man inte i förväg kan avgöra vad som är det sanna svaret på en fråga. Då kan jag som intervjuare välja att ställa följdfrågor för att få en ökad förståelse eller bredd inom ämnet för att kunna tolka och se mönster. För att försäkra mig om att undersökningen blir tillförlitlig under mina intervjuer tog jag även hjälp av ljudupptagningar. Vilket även Patel och Davidson menar är ett sätt att "lagra verkligheten" så man kan ta den i repris och försäkra sig om att allt uppfattats korrekt. Under intervjutillfällena har jag även använt mig av semistrukturerade intervjufrågor då jag lagt till nya frågor som kommit upp under samtals gång och ordningen har ändrats (Patel, Davidson 2011, s.81-82).

I min intervju ställde jag frågor som gav svar på informantens uppfattningar om bland annat förskolans samarbete, organisation och lärmiljöer. Några av intervjufrågorna var *Upplever du att barnen känner att detta är "min förskola" med alla mina kompisar oavsett vilken verksamhet de tillhör?*, *Hur upplever du att gemenskapen mellan pedagogerna i huset är?* och *Upplever du att barnen går miste om något från varandras verksamheter?*.

6.3 Urval

Jag har i min studie valt att intervjua två busspedagoger, med busspedagog menas en pedagog som har sin tjänst på bussen. Det kan vara en person som är utbildad barnskötare eller förskollärare och med eller utan busschaufförs utbildning. Busspedagogerna arbetar på två olika förskolebussar för att på så vis ge en bredare bild av deras uppfattning och arbetssätt.

Jag har även intervjuat två pedagoger från den stationära verksamheten. Pedagogerna från den stationära verksamheten arbetar även de på två olika förskolor som har tillgång till eller är kopplade

till förskolor med en mobil enhet. Detta för att kunna jämföra eventuella skillnader och likheter i hur pedagogerna uppfattar organisationen för de båda verksamheterna.

De intervjuade är tre kvinnor och en man i åldersspannet 35-50 år. Arbetslivserfarenheten hos informanterna inom förskoleverksamhet är mellan 4-20 år. Jag har inte gjort något medvetet val av informanter utifrån kön, ålder eller utbildning utan deltagandet i studien är på frivillig basis.

Jag kommer att benämna två av mina informanter i texten som B1 och B2. De andra två informanterna kommer att benämnas som S1 och S2. Ingen av de intervjuade arbetar i samma arbetslag eller på samma förskola.

6.4 Giltighet och relevans

Då jag redan har en viss förförståelse för det område som jag studerar var jag medveten om mina egna förgivettaganden. Under utformandet av intervjuunderlaget var jag därför noga med att formulera frågor som jag själv inte kunde ge svar på. Genom att rikta blicken mot informantens uppfattningar och upplevelser minskade jag riskerna för att lägga in egna värderingar. Under intervjuens gång var jag även noga med att ställa följdfrågor samt be om exempel för att inte tolka svaren utifrån mina egna antaganden (Hartman 2003, s.45). Jag har även återkopplat till informanten genom att fråga om jag uppfattat hen korrekt. Jag upplever också att informanterna har svarat sanningsenligt utifrån sitt perspektiv. Jag anser att intervjuerna i min studie är av relevans, men att de inte kan generaliseras som allmängiltiga. Däremot kan de vara av relevans eller till användning i liknande studier. Informanternas uppfattningar som de ger uttryck för i min studie kan därmed vara generaliserande för den här typen av problemområde. Jag valde dessutom ut informanter med så stor spridning som möjligt för att få en bredd i studien. Ingen av informanterna arbetar varken i samma arbetslag eller på samma förskola. Anledningen till detta var för att kunna jämföra eventuella skillnader och likheter i deras uppfattningar.

6.5 Genomförande

Av de utvalda förskolorna är två belägna i centralt i den mellan stora staden och bedrivs i kommunal regi under samma ledningsgrupp. Båda förskolorna arbetar utifrån fokusområden som är gemensamma för området. Vilka är lärmiljöer, interkulturalitet och pedagogisk dokumentation. Den pedagogiska inriktningen är traditionell förskolepedagogik och till storleken är förskolorna

likvärdiga. Däremot så arbetar den ena förskolan i block vilket innebär att de har en mer öppen förskolemiljö. Där kan barnen förflytta sig utan ”stängda dörrar”. På förskolan finns två block med barn i åldrarna 1-4 år och en mobil avdelning med de äldsta barnen 4-5 år. Den andra förskolan har en mer traditionellt utformad innemiljö där varje grupp barn tillhör en avdelning. Det är två avdelningar för barn i åldrarna 1-3 och två avdelningar med barn i åldrarna 3-5 varav den ena är mobil.

Barnen på de båda förskolorna är indelade i lärgrupper under vissa tider av dagen och då har de en särskild hemvist som de bedriver sin verksamhet på. Med hemvist menas den miljö som en grupp barn på förskolan har som sin bas. Alla barnen på förskolan har sin egen hemvist och i varje grupp ingår allt från 15-24 barn. På respektive hemvist startar de dagen, äter lunch och avslutar dagen. Nordin-Hultman förklarar begrepp hemvist som det viktigaste rummet utifrån sin studie i boken *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Med det menar hon att de intervjuade pedagogerna i boken omtalar rummet som en plats med en speciell funktion, en trygghetspunkt. Där omsorgsaktiviteter som lunch och vila sker (Nordin-Hultman, 2013, s.145).

De andra två förskolorna ligger lite utanför stadens kärna och tillhör olika förskoleområden. Likheter är att de också arbetar med gemensamma fokusområden även om ämnet kan vara ett annat. Gemensamt fokusområde för flera av förskolorna i studien är dock arbetet med interkulturalitet. Den ena förskolan är relativt nystartad och arbetar i block med barn i åldrarna 1-5 år. Den andra förskolan är väletablerad och arbetar i block med barn i åldrarna 1-5 år.

Varje intervju har tagit mellan 1,5 till 2 timmar. Efter genomförd intervju har jag transkriberat och analyserat materialet. Jag har delat in intervjuerna i temaområden för att enklare hitta mönster från informanternas utsagor.

6.6 Etiska överväganden

Jag har i min studie följt Södertörn högskolas mall för samtycke till informanterna om deltagande i min undersökning. Jag har inför intervjuerna i samtyckesblanketten informerat om vem jag är och syftet med min studie. Jag har informerat om sekretess där informanter och besökta förskolor hålls anonyma. Då jag studerar ett relativt liten verksamhet har jag valt att inte skriva ut stadens namn eller geografiska område. Detta med hänsyn till att skydda informanternas integritet.

I en forskningsstudie är det viktigt att ta hänsyn till olika etiska aspekter. Patel och Davidson menar att en forskningsstudie har som mål att ta fram trovärdig kunskap som är viktig för både individ och samhällsutveckling. Forskningen ska därför bedrivas på ett sådant sätt att forskningen fokuserar på väsentliga frågor för allmän nytta och skyddar individer mot olika slags kränkningar eller utsatthet.

Jag har därför i min studie varit noggrann med att följa de fyra huvudkraven, *etikreglerna*, som formulerats av vetenskapsrådet genom att: Informera alla berörda parter om mitt forsknings syfte *informationskravet* så de tillfrågade vet vad de eventuellt tackar ja eller avböjer att medverka i. Efter informationen om forskningen fick deltagaren fylla i en samtyckes blankett i enlighet med *samtyckeskravet*. Vidare vad gäller *konfidentialitetskravet* var jag vara noggrann med hur jag presenterade min studie så att inga personer ska kunna identifieras i texten. Detta anser jag är särskilt viktigt då jag studerar en specifik inriktning som är lätt att identifiera. Den mobila verksamheten är i dagsläget småskalig och därmed är det viktigt att vara tydlig med informationen om studiens syfte för de pedagoger och chefer som deltar för att värna om deras integritet. Detsamma tänker jag vad gäller *nyttjandekravet* då jag har fått ta del av officiella handlingar från förskoleverksamheten. Det kan vara protokoll upprättade efter arbetsplatsträffar och veckomöten som rör de båda verksamheternas utveckling där pedagoger uttalat sig. Men även material som är utsagor från informanternas upplevelser och uppfattningar och inget material får eller kommer användas för annat än forskningsändamål (Patel & Davidson 2011, s.62).

7 Resultat och analys

I resultat och analysdelen kommer jag att redovisa vad jag kommit fram till i min studie. Jag har i min studie studerat mobila och stationära pedagogers uppfattningar och upplevelser av den organisatoriska strukturen. Jag har även studerat deras uppfattningar kring samarbete och barns lärmiljöer. Jag har från mina fyra intervjuer transkriberat och sorterat in informanternas uppfattningar med utgångspunkt ur vad jag kan få för svar på mina frågeställningar. Jag har även sorterat in dessa under olika teman där skillnader och likheter i informanternas uppfattningar och upplevelser framkommit. I resultatet presenteras utsagorna som sedan tolkats och vidare analyserats utifrån mina valda teoretiska begrepp. De teman jag har valt är *Helheten eller en egen ö* vilket handlar om hur pedagogerna ser på förskolan som en helhet eller inte och vilka hinder det medför. Temat visar på vilka svårigheter som uppstår när det finns vissa för givet taganden om arbetssätt. Det andra temat är *Vi och dom* där ger pedagogerna uttryck för att det inte finns en vi-känsla. Jag

har valt det temat för det belyser hur individers upplevelser om någonting även påverkar samarbetet och skapar grupperingar. Det tredje temat *Det fria valet -barns inflytande* handlar om barnen. Hur pedagogerna ser på barnens fria val och vad som upplevs vara frihet. Sista temat *Leda eller ledas* tar upp pedagogernas upplevelser om ledningens roll samt belyser vilken inverkan den har på förskolans organisatoriska förutsättningar.

7.1 Helheten eller en egen ö?

Under första temat svarar pedagogerna på frågan om hur förskolorna organiserar för mobila och stationära verksamheterna. Informanterna menar att många svårigheter uppstår kring planeringar och mötestider. Även att pedagogerna tänker och agerar olika beroende på om de arbetar som stationär eller mobil pedagog.

Husmöten är de inte med på och där får man mer inblick. Det inte likvärdigt man måste utgå ifrån deras schema till exempel vid vikariebehov vill de ha en ordinarie från inneverksamheten, men aldrig åt andra hållet. Eller på eftermiddagen om det blir kort om folk då får de lite panik..och vill ha hjälp utan att ha sagt någonting på förmiddagen eller skrivit på tavlan. Fast vi har ju oftast ingen personal att ge på eftermiddagen...då återigen så upplever jag att man inte ser helheten. (S1, 171023)

S1 menar att det är viktigt att delta på husmöten för där blir man som pedagog insatt i vad som händer på förskolan. Det kan tolkas som att värdefull information går förlorad för busspedagogerna. Hen uttrycker även att det finns skillnader på förskolan vilken personal man måste anpassa sig efter. Här kan tolkas som att stationära pedagogen uttrycker ett missnöje över att busspedagogerna ”tar för givet” att de ska få hjälp, men att det kan man inte som busspedagog göra för sådana personalresurser finns inte.

Vi tar hand om deras barn när dom har planeringar, men dom hjälper inte till när innepedagogerna har planering. Däremot så tycker vi att det fungerar bäst att dom åker iväg, när de planerat klart för då blir det färre barn kvar på förskolan. Och att inte se sig som en i gänget blir tydligt med schemat. Då kan dom göra ändringar utan att se till hur det påverkar hela huset. Då kan det helt plötsligt saknas folk på eftermiddagen...man ser inte helheten. Att helheten måste fungera. Men enligt busspedagogerna är det innepedagogernas fel att dom exkluderas. (S2, 171026)

Även S2 upplever precis som S1 att det uppstår problem med schemat. Hen menar att bussen inte ser sig som ”en i gänget” men uttrycker också att det är bäst att bussen lämnar förskolan efter att de planerat för att minska på barnantalet på stationära förskolan. Att ändringar görs i schemat utan att vara förankrade i huset ses som problematiskt. S2 upplever också att det blir innepedagogernas fel att busspedagogerna känner sig utanför. B1 menar dock att de inte alltid får ut sin avdelningsplanering och uttrycker sig så här. S2 tar även upp ett nytt begrepp på stationära pedagogerna, hen benämner dem som innepedagogerna. Det kan tolkas som att det i verksamheten som helhet finns många olika slags benämningar eller titlar på samma typ av tjänst. Busspedagog, stationär pedagog och innepedagog, är dessa uppdelningar av betydelse?

Vår gemensamma avdelningsplanering hade vi först ingen alls sedan fick vi på fredagar mellan 12:30 till 13:30 men det funkade inte alls på grund av att innepedagogerna skulle ha raster, det var ju liksom dömt att misslyckas. Nu har vi fredagar på morgonen nio till tio. Men då kan inte alla vara med för en pedagog måste vara kvar ute på gården. Det är ju jätte dumt och ha en gemensam planering när inte alla pedagoger kan vara med...då hinner man ju inte prata om saker. Varje avdelning har en pedagog kvar i barngrupp och så rullar man på vem det är vecka för vecka. (B1, 171109)

Även B1 nämner de stationära pedagogerna som innepedagoger och jag tolkar det som att ett behov av kategorisering av roller är av vikt. B1 menar att de blivit tilldelade en planeringstid som inte fungerar, vilket man kan tolka som att B1 redan på förhand visste skulle bli problem. Att innepedagogerna vill få ut sina raster gjorde deras planeringstid ”dömd att misslyckas”. Hen uttrycker även att organisationen under planeringstiden inte fungerar optimalt då alla i arbetslaget inte kan delta under planeringen. Det kan tolkas som att tiden tillsammans för busspedagogerna när alla kan närvara är extra viktig för mobila enheten.

Jag upplever också att busspedagogerna tar för givet att de ska få ut sin tid och planeringar och så [...]. Busspedagogerna hjälper inte till under reflektionstider eller avdelningsplaneringar utan det är enbart innepedagogerna som ser till att busspedagogerna får ut sin tid. De ser inte hela huset det är en svårighet att få till eftersom dom inte har rast utan är alltid med barnen och hämtar och lämnar bussen, där försvinner tid. (S1, 171023)

S1 tar upp att hen upplever det som att busspedagogerna ”tar för givet” att man ska få ut sin tid. Med det kan det tolkas som att ibland får inte innepedagogerna heller ut sin tid. Kan förgivettagandet från busspedagogerna vara så att de *tror* att det alltid fungerar inomhus och att det bara är busspedagogerna som drabbas av inställda planeringar? S1 menar också att det är svårt att få till planeringarna för att busspedagogerna inte har några raster utan är hela tiden i barngruppen och att tid försvinner för bussbestyr. Det kan tolkas som att rasttiden är viktig i förskolans organisation för att få loss mer tid till schemat. I och med att busspedagogerna inte har några raster kan de heller inte bidra med mer tid till schemat. B1 fortsätter även med att beskriva när andra mötestider i huset sker.

Alla andra möten som de har på förskolan eller utbildningar och barnskötare dialoger och förskollärare dialoger de missar ju vi. Vi hamnar utanför och är aldrig med den tiden eftersom de mötena ligger mitt på dagen, då är ju inte vi på förskolan. Nej bussen är som en egen ö som flyter omkring...vi kan aldrig komma ifrån mitt på dagen det här är alltid samma problem. Ibland kan jag känna mig helt virrig över alla planer, likabehandlingsplaner, verksamhetsplaner och så. Jag har helt enkelt inte satt mig in i dom. (B1, 171109)

B1 menar att alla möten och dialoger förläggs på tider då busspedagogerna inte finns närvarande på förskolan. Hen upplever att de blir ”utanför” och ”missar” och det är ett problem. B1 säger att dom är som en ”egen ö”. Detta kan tolkas som att pedagogerna på bussen känner sig rotlösa. B1 tar upp känslan av att vara ”virrig” över alla olika styrdokument som de ska arbeta efter. Att hen inte har satt sig in dem kan tolkas som dels brist på eget ansvar men också som en konsekvens av att inte få möjlighet att delta i olika samverkansgrupper.

Även hur man tänker och agerar, det vill säga vilket förhållningssätt pedagogerna har, upplevs som olika beroende på om man är stationär eller mobil pedagog. S2 förklarar det så här:

Vi ser inte varandras verksamheter. Kanske dundrar vi innepedagoger på med inne verksamheten också. Nej man måste ha en öppen kommunikation och tala om vilka rutiner vi har inne på förskolan så busspedagogerna förstår hur innepedagogerna tänker och gör. Till exempel vid stängning eftersom busspedagogerna inte stänger och om någon gör det vid ett tillfälle så kan inte dom rutinerna och då missas saker som kanske

att slänga alla sopor. Det är inte lätt att veta det om ingen sagt något om rutinerna. (S2, 171026)

S2 upplever att kommunikationen mellan busspedagoger och innepedagoger inte fungerar och det påverkar att rutinarbeten på den stationära förskolan inte blir utförda. Hen funderar även på om innepedagogerna ”dundrar” på. Det kan tolkas som att innepedagogerna har tagit för givet att de stationära rutinerna ska vara desamma som på den mobila enheten. S2 reflekterar dock över om det kan vara så att innepedagogerna inte säger hur det fungerar på den stationära förskolan. Det kan tolkas som att S2 känner att det är innepedagogerna som brustit och försvårar för samarbete genom att inte berätta om rutinsituationer. B1 upplever skillnader i förhållningssätt gentemot barnen och beskriver det så här:

En annan sak som jag tänker på [...] vi har ju en innepedagog på våran buss nu men det är skillnad på hur man tänker. Jag upplever att vi som jobbar på bussen är lite tuffare mot barnen...alltså man kan inte vara så kinkig när man ute. Ibland blir man lite blöt och då får det vara så! vi kan inte gå tillbaks till förskolan och byta en strumpa eller så eller var det nu kan vara. Vi tänker olika mot innepedagogerna. (B1, 171109)

Enligt B1 upplever hen att innepedagogerna tänker olika med vilka behov som går att tillgodose utomhus. Med det menar hen att det inte fungerar att gå tillbaka till förskolan för att byta kläder eller gå på toaletten. Man behöver enligt B1 vara lite ”tuff” när man arbetar på bussen. Det kan tolkas som att vissa av barnens behov inte går att tillfredsställa utomhus. Det tuffa förhållningssättet blir då att man som barn ibland får ”gilla läget”. Kanske kan krocken här mellan pedagogernas förhållningssätt tolkas som att de har olika syn på barns rättigheter eller behov av omsorg.

Analys

Utifrån intervju svaren i Ringdahls studie (2011) och svaren från informanterna i min studie kan jag se liknande mönster i att busspedagogerna uppfattar sig själva som en egen förskola eller egen ö där de uttrycker att de ”sköter” sig själva. De behöver heller inte anpassa sig till det som sker inne på förskolan vid till exempel vikarieanskaffning vid sjukdomar eller att anpassa sig efter särskilda mattider när bussen åkt iväg. Hellman och Sunnebo menar att en av fördelarna med den mobila verksamheten är att när bussen lämnat förskolan behöver inte busspedagogerna involveras i den typen av organisation (Hellman, Sunnebo 2009, s. 28). Samtidigt kan jag utifrån mina tolkningar se

att det finns ett behov av att tillhöra ”huset”. Till exempel vid sjukdom eller att ta hand om bussens barn under planeringar, då uppstår svårigheter att få med personal från den stationära verksamheten. Enligt intentionalitets teorin kan detta fenomen förstås genom att den bygger på att människan skapar sig uppfattningar utifrån vilken mening situationen har (Gunnarsson 2002).

En stationär pedagog menar att busspedagogerna inte ser hela huset och det bekräftas som jag tolkat det även av en busspedagog. Där menar busspedagogen att på hens förskola har alla avdelningar en pedagog från sitt arbetslag som inte kan vara med på avdelningsplaneringen. Detta upplevde busspedagogen som problematiskt eftersom de inte hinner prata med varandra då. Utifrån stationära pedagogernas perspektiv verkar det som att det inte görs någon skillnad i vilken verksamhet man arbetar. Det är lika för alla att en pedagog från varje arbetslag får stå över avdelningsplaneringen. Busspedagogen upplever det däremot som ett problem för dem. Det som upplevs som självklart för en part kan uppfattas tvärtom för en annan. Anledningen kan vara för att busspedagogerna upplever att de har mindre arbetstid kvar i veckan att förlägga på den stationära förskolan. De upplever stress för att hinna med att planera sin verksamhet och när de sedan är på förskolan för att planera blir den tiden dyrbar. Som innepedagog finns fler tillfällen att diskutera med sina kollegor under arbetsdagen och utanför planeringstillfällena. Den tiden finns inte för busspedagogerna, när de är ute med bussen är det barngruppen som styr. Här finns en skillnad i möjligheter att utföra andra arbetsuppgifter än pedagogiskt arbete med barnen. Även under de stunder mobila enheten har färre barn i gruppen på grund av sjukdomar och ledighet är de ”låsta” till att stanna med barnen. Inne på den stationära förskolan kan personalen under sådana omständigheter ge varandra tid för att ordna med administrativa uppgifter. Som stationär är det också lättare att delta i andra mötesforum och ingå i diskussioner om verksamheten. De administrativa uppgifterna som planering, dokumentation och utvärdering (Lpfö 98 rev 2016) kan därmed vara en orsak till att planeringar och möten tas upp som de största problemområdena.

Även när och hur mötestider förläggs under dagen. En stationär pedagog menar att bussarna exkluderar sig själva medan busspedagogen upplever det som att de inte är inkluderade. De menar att mötestider förläggs under tidpunkter då de är ute med bussen. Därmed finns ingen chans för busspedagogerna att inkluderas i organisationen på den stationära förskolan. Syftet med den mobila verksamheten är enligt Hellman och Sunnebo att busspedagogerna alltid ska finnas på plats för barnens skull. Det är barnen som är i fokus och all tid är deras. Hon menar att det finns en tendens att i dagens förskoleverksamhet läggs alldeles för mycket tid på organisatoriska frågor. Här blir en krock dels mellan mobila enheter som verksamhet och dagens läroplan. Läroplanen har förtydligat flera delar i förskolans verksamhet vad gäller undervisning och utbildning men även uppföljning

och utvärdering. Förskollärare har ansvar över ”att resultat av dokumentation, uppföljningar och utvärderingar i det systematiska kvalitetsarbetet används för att utveckla förskolans kvalitet och därmed barns möjligheter till utveckling och lärande” (Lpfö 98 rev. 2016, s. 15). Den mobila verksamhetens idé med att ”endast” ha barnen i fokus blir oförenlig med den stationära förskolans upplevda krav på kvalitetsarbete. Hellman och Sunnebo menar dock att läroplanen måste omtolkas för att passa den mobila verksamheten (Hellman, Sunnebo 2009, s. 55). Med det kan tänkas på vilket sätt undervisning bedrivs och vilket lärande som barnen erbjuds, men tid för möten och planeringar blir svårt att organisera bort om verksamheten ska kunna kvalitetssäkras. Det uppfattas som att de båda verksamheterna utgår ifrån två olika fokus när de reflekterar över organisationen. Pedagogerna i den mobila enheten har barnen som utgångspunkt i sin organisation och den stationära har måluppfyllelse och kvalitetssäkring. Båda utgångspunkterna gagnar barnen i slutänden fast vägen dit är olika för mobila kontra stationära. Svårigheterna blir att förstå varandras olika utgångslägen då det är den som påverkar hur en individ ser på syftet med möten och planeringar.

Vidare togs upp att det finns en skillnad i hur man tänker om man arbetar inne eller ute. En stationär pedagog säger att kommunikationen är viktig, att förklara för varandra om rutinerna så irritation inte behöver uppstå. Det uppfattas både från stationära pedagogerna och busspedagogerna att de retar sig på varandra när de kliver in den andres verksamhet. Det man retar sig på är bristen av kunskap om rutinerna både i arbetet med barnen, men också vad det är som är viktigt att veta eller kunna. Det skulle kunna förstås som att det kan finnas olika kunskaper som man förvärvar sig genom erfarenheter inom sin verksamhet. Stationära pedagogerna har viss typ av kunskap om hur det fungerar inomhus medan busspedagogerna har kunskaper om hur det fungerar utomhus. Denna kunskap har sedan inte reflekterats över tillsammans i huset. Olika förhållningssätt och arbetssätt krävs beroende på vilken av verksamheterna pedagogen arbetar i. Det kan finnas ett förgivettagande om ett gemensamt arbetssätt eller förhållningssätt som råder både i den mobila och stationära verksamheten. Då alla förskolorna som intervjuats arbetar med samma styrdokument som dessutom är upprättade gemensamt på respektive förskola. Utifrån pedagogernas uttalanden synliggörs att verkligheten inte uppfattas så. Med Habermas livsvärldsbegrepp kan detta förstås som att hela förskolan som enhet har gemensamma erfarenheter om hur en organisation i förskolan generellt fungerar. Där förstår pedagogerna varandra utifrån den kultur de befinner sig i som grupp. Men när det individuella livsvärlds perspektivet inte stämmer överens med detta uppstår en krock. I arbetslaget på bussen fungerar kommunikationen då de har en gemensam kultur och i arbetslagen på den stationära förskolan råder en annan. Lauvås och Handal menar att den kulturella bakgrunden

har betydelse för hur vi agerar i en viss situation och denna bygger på en förförståelse om hur vi tolkar och uppfattar (Lauvås, Handal, s. 125). Dessa olika tolkningar och uppfattningarna hos de stationära och mobila pedagogerna påverkar därmed kommunikationen och förståelsen för varandras intentioner.

Ett annat betydelsefullt tema är ”Vi och dom”. Detta tema belyser de stationära och mobila pedagogernas upplevelser om gemenskap och samarbete i huset.

7.2 ”Vi och dom”

Utifrån frågorna om hur gemenskapen och samarbetet ser ut i huset beskriver informanterna att det är väldigt uppdelat. Att inom förskolan finns två läger där det ena är de mobila och det andra är de stationära.

Att man liksom säger...dom på bussen..och det är dom på bussen, men jag tror inte att barnen känner så. Det är mer bland de vuxna vi får också säga många gånger glöm inte oss vi finns också. Inneförskolan är normen. (B1, 171109)

B1 upplever att busspedagogerna glöms bort och inte inkluderas på den stationära förskolan. Hen menar dock att det endast gäller pedagogerna men inte att barnen känner så. B1 uttrycker också att inneförskolan är normen. Det kan tolkas som att det finns en upplevelse om att den ena verksamheten anser sig vara bättre än den andra. Denna tolkning förstärks av det som S2 berättar.

Det känns som att alla förskolor med en buss har problem och det borde inte bli ett problem. Speciellt när busspedagoger tidigare har arbetat inne på en förskola då borde det fungera bättre med en bra gemenskap. Vi inne är ju inte oskyldiga, men finns det starka personligheter på bussen som inte vill integrera med innepedagogerna då blir det problem. Man gör gärna annat som busspedagog än att gå ut och hjälpa till med barnen om dom ser att det redan finns innepedagoger som räcker till för att ta hand om alla barn. Det finns ett vi och dom. (S2, 171026)

S2 upplever att alla förskolor som har en mobil enhet har problem med samarbetet. Hen menar också att flera av busspedagogerna har arbetat inomhus tidigare men att det ändå inte fungerar. Detta med anledning av att det finns ”starka personligheter” på bussen och att man ”gärna gör

annat” än att hjälpa till med barnen. Vid en tolkning av S2:s upplevelser kan man tänka att det finns en norm om både hur man ska vara men även agera för att passa in. S2 menar att innepedagogerna inte är ”oskyldiga” men det kan tolkas som att den stationära förskolan anser att de vet vad som är bäst för verksamheten. S2 fortsätter med att säga:

Man kan nästan säga att innepedagogerna är förskolan som tar hand om alla barn sen känns det som att busspedagogerna kommer och lånar en grupp barn...alltså bussbarnen och tar med dom och sen kommer och lämnar tillbaka dom till innepedagogerna på eftermiddagen. (S2, 171026)

Utifrån S2:s känsla förstärks tolkningen ytterligare av att B1 upplever den stationära förskolan som normen. Att S2 anser att den stationära förskolan ”lånar” ut barn till bussen tolkar jag som att innepedagogerna upplever att de får göra grovjobbet och busspedagogerna endast gör det som är roligt och enkelt. S1 uttrycker på liknande sätt att busspedagogerna ”endast tar sig an sina barn”

Jag upplever att när bussbarnen är på förskolan så är det allas barn men sen har man ändå sina. Jag upplever också att busspedagogerna tar sig an endast sina barn, det är väldigt olika synätt...verkligen. Tyvärr uppdelade...vi och dem. Det är faktiskt väldigt uppdelat. (S1, 171023)

B1 säger att hen väljer att inte lyssna på vad som sägs därinne och sköter sig själva.

Vi sköter oss själva på gott och ont ibland lyssnar jag inte så mycket om vad som händer där inne för det rör liksom inte oss och ingen annan där inne vet hur det funkar för oss och vet egentligen ingenting om bussen. (B1, 171109)

Detta kan tolkas som att S1 och S2: s upplevelser av att busspedagogerna inte försöker samarbeta stämmer och därmed bidrar busspedagogen själv till ett vi och dom. B2 menar dock att:

En timme på förmiddagen och en timme på eftermiddagen ger inte mycket tid till samarbete. Jag försöker hjälpa barn på gården när det behövs. [...] Jag hjälper med datorn och upprätthåller en god kontakt med innepersonalen [...] med föräldrar, både våra och andras. (B2, 171110)

B2 säger att en timme på fm och em är lite tid för samarbete men att hen försöker hjälpa till med det hen kan och hinner. Både med barn, kontakter och datorjobb. Det kan tolkas som att synen på samarbete ser olika ut vad gäller stationära och mobila. Innepedagogerna tar oftare upp barnen, att de får ta hand om alla barn. Kan det tolkas som att det är en tung belastning med stor barngrupp och ett jobb innepedagogerna behöver hjälp med. Mobila verkar se på samarbetet som någonting annat. Att upprätta goda kontakter med barn, föräldrar och pedagoger samt hjälpa till med administrativa uppgifter den lilla tid de har på stationära.

B2 fortsätter med ”Det finns ett ganska tydligt vi och dom...speciellt bland de äldre pedagogerna. Det handlar om barnens uppträdande om vilda lekar” (B2, 171110). B2 upplever att de äldre pedagogerna på stationära förskolan har åsikter om bussbarnens uppträdande. Pedagogerna upplever att de är vilda lekar. Det kan tolkas som att bland de äldre pedagogerna är det inte okej om barn är för aktiva. Bussbarnens uppförande och lekar passar inte på stationära förskolan. Kan det i sin tur tillskriva bussbarnen vissa egenskaper som sedan påverkar barnen negativt? Kan det tolkas som att vissa pedagoger på stationära förskolan anser att bussen tar barn från inneverksamheten och sedan kommer de tillbaka och är ”förvildade” och dessutom så stannar inte busspedagogerna kvar och hjälper till i barngruppen. S2 säger att ”för min del är vi väldigt olika personlighetstyper och vi klickar inte med varandra...så jag håller mig så långt ifrån busspedagogerna som möjligt” (S2, 171026). Det kan tolkas som att S2 givit upp ett samarbete med busspedagogerna eftersom hen anser sig vara för olika som personer, att de ”inte klickar”. B1 säger även i nästa citat att alla bussar borde utgå ifrån en central organisation.

Vet inte om det är det bästa men det skulle nog vara skönt för de som jobbar på bussen att ha en organisation som är anpassad för den. Att det finns en plats som alla bussar utgår ifrån med samma förskolechef som är insatt...en central organisation måste det absolut finnas. Och en pott med pengar så vi kan handla saker som vi behöver. En särskild pott till utbildningar anpassade för vår verksamhet är så trött på det här med lärmiljöer...(B1, 171109)

B1 anser att den stationära förskolans organisation inte är anpassad för en mobil enhet och fokus till mestadels är arbetet med lärmiljöer. B1 eftersöker fortbildningar inom naturpedagogik och en huvudansvarig för alla mobila enheter. Kan B1 uttrycka missnöje över detta som också gör att samarbetet med innepedagogerna påverkas? B1 menar också att det är en frihet att vara

ute med bussen och säger så här ”att vara ute, friheten, inte samma sak varje dag och nya upplevelser det är det bästa med att vara på bussen (B1, 171109). B1 uttrycker att det bästa med att arbeta på bussen är att de får uppleva mycket. Det kan tolkas som att arbetet på bussen skapar en frihetskänsla hos den mobila pedagogen. Informant S1 ser bussen som en begränsning av friheten.

På mobila känns det mer begränsat eftersom hela gruppen åker till samma ställe eller område. Bussbarnen upplever jag missar mycket bland annat för att pedagogerna finns alltid nära till hands. Innepedagoger är mer mobila med att gå ifrån på möten reflektioner och sånt (S1, 171023)

Vad innebär frihet? Kan frihet vara att välja om man ska vara inne eller ute? Enligt informant B1 är just friheten att kunna åka dit man vill. Att inte göra samma sak varje dag. Kanske är det så att innepedagoger upplever att vara ute stora delar av dagen är att alltid göra samma sak. Medan busspedagogerna upplever att vara inne är som att göra samma sak varje dag. S1 upplever att innepedagogerna är mer mobila än busspedagogerna då de går ifrån på möten. Detta kan tolkas som att vara mobil har olika innebörder beroende på om pedagogerna arbetar som stationär eller mobil.

Analys

Utifrån min tolkning verkar innepedagogerna uppleva sig själva som öppna och inbjudande. Att det är de stationära pedagogerna som ställer upp och ser till att organisationen fungerar, men att busspedagogerna är de som ska anpassa sig och inte ”ställer upp” på den stationära förskolan. Busspedagogerna uttrycker ett missnöje över att vara förbisedda och bortglömda. Alla intervjuade tar upp ett ”vi och dom” perspektiv på ett eller annat sätt. Informanterna upplever att de är uppdelade och det kan uppfattas som att det ligger hos den andra parten att samarbetet i huset ska fungera. En stationär pedagog säger att hen inte klickar med busspedagogerna. Genom att ta avstånd från kollegor på arbetsplatsen istället för att försöka förstå varandra blir det svårare att samarbeta. Detta går dessutom emot likabehandlingsplanen samt förskolans läroplan och kan påverka barnen i förlängningen. Som pedagog i förskolan är pedagogen en förebild för barnen och ska visa på att alla människor har rätt att vara som hen är och rätt att uttrycka sina åsikter.

Barn tillägnar sig etiska värden och normer främst genom konkreta upplevelser. Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder. (lpfö 98 rev. 2016, s.4)

Olika uppfattningar om vad som är samarbete och vad samarbetet ska innebära råder hos såväl stationära som mobila pedagoger. En busspedagog såg på samarbetet utifrån att hjälpa till med datorn och upprätthålla goda relationer till barn, pedagoger och vårdnadshavare. De stationära pedagogerna verkar se på samarbete som att "hjälpa till" att ta hand om alla barn. Ingen av informanterna ger någon bild på hur deras eget agerande påverkar varför det blir två "läger".

Detta kan analyseras och förstås utifrån den stationära pedagogen som upplever att pedagogerna på den stationära förskolan är dem som har hela ansvaret. Det är på den stationära förskolan alla barnen "tillhör" och därmed blir den verksamheten överordnad bussen. Den stationära förskolan är den fysiska platsen för alla barn och pedagogers utgångspunkt. Här startas och avslutas dagen. Det bekräftas till viss del även av busspedagogen som upplever att den stationära förskolan är normen. Med norm menas det som allmänt gäller, det normala, för hur man ska bete sig i en viss situation eller sammanhang. En norm kan gälla både i ett litet sammanhang och i samhället i stort (Nationalencyklopedin 2017).

Utifrån busspedagogens upplevelse kan man tänka att den stationära förskolan eller stationära pedagogerna anser sig vara bäst lämpad att ta hand om förskolebarn. Mobila enheter är ett relativt nytt fenomen som fortfarande är småskaligt i jämförelse med inneverksamheten. Kanske finns ett makt perspektiv om vad en förskola ska vara och hur en verksamhet ska se ut samt vilka som är mest kvalificerade för att bedriva denna verksamhet. Hellman och Sunnebo menar att det är dags att se över vad en förskola ska vara och vi måste komma bort från den traditionella synen på hur en förskola ska se ut (Hellman, Sunnebo 2009, s. 96). En förklaring till att pedagogerna i de båda verksamheterna upplever ett "vi och dom" kan vara att de stationära pedagogerna upplever sig "veta bäst". Omedvetet påverkar det hur samarbetet mellan pedagogerna utvecklas. Dessutom är de stationära pedagogerna fler till antalet och det i sin tur skapar ett övertag i vad som upplevs vara det riktiga, vad som är normen. Som minoritetsgrupp blir det därför svårt att inkluderas till gruppen.

Utifrån ett interkulturalitets perspektiv på exkludering skulle man kunna förstå det som att de mobila pedagogernas uppfattningar synliggör den traditionella förskolans stereotyper (Lunneblad 2013, s. 27). Med den menas att den stationära pedagogen är stereotypen för hur en pedagog "ska" vara i förskolan. Samtidigt kan de vara så att de mobila pedagogerna inte upplever att de behöver ta det gemensamma ansvaret för hela förskolan. Då de deras verksamhet *är* på bussen. Båda parter ser om sitt eget hus för att det finns vissa förutfattade meningar om varandra. Ett tydligt exempel på det

är en av de stationära pedagogernas upplevelse om att alla förskolor med en buss har problem. Det förgivettagna om någonting påverkar sedan hur de agerar och förhåller sig till det.

Nästa tema tar upp pedagogernas upplevelser om barnens möjligheter till att välja själva och hur kunskaper värderas olika av stationära eller mobila pedagoger.

7.3 Det fria valet -barns inflytande

Utifrån intervjufrågorna om barns inflytande och delaktighet ser mobila och stationära pedagogerna det på olika sätt. Även vad barnen missar ifrån varandras verksamheter. Fria val eller egna val tas upp av både S2 och S1.

Det blir inte spontant för barnen på bussen att få ett material eftersom det inte finns i naturen typ lego, måla och skriva. De barnen upplever jag har mindre med fria val. Det blir mer ett kollektiv för bussbarnen. (S2, 171026)

Barns inflytande upplever jag inte är så stort på bussen, inne kan barnen göra fler egna val vad de kan och vill göra. Det spontana är nog inte heller vanligt för bussbarnen till exempel -idag gör vi det här! inne finns mer möjligheter och material att ta, det finns saker nära. Till exempel kan du göra en play doh deg, vi bakar. Att göra saker oplanerat i stunden. (S1, 171023)

S1 och S2 upplever att innebarnen har mer frihet att välja på den stationära förskolan. Att barnen på bussen blir ett kollektiv anser S2 och inte så spontant menar S1. Det kan tolkas som att S1 och S2 upplever mer begränsningar i barnens delaktighet och inflytande eller att det individuella lärandet missas. Kanske utgår de då ifrån bristen på material, tolkat som att på stationära förskolan finns en variation av material, ute erbjuds ”endast” naturmaterial. Tvärtom menar B1 att bussbarnen har mer frihet och att följa upp intressen samt att vara mer spontana är lättare på bussen och säger:

När vi ätit frukten åker vi till det vi planerat för dagen, det kan vara skogen eller biblioteket, teater eller något annat kul det kan också ändras den dagen, men vi planerar oftast på fredagarna vad vi ska göra veckan efter. De som är ute får en helt annan chans att möta andra människor olika platser och träffa på djur, vägarbetare, bönder man vet

aldrig var man möter när man åker ut. Det är också enklare att följa upp barnens intressen och nyfikenhets frågor när vi har en buss vi kan bara åka dit. (B1, 171109)

Enligt B1 görs veckans planering veckan före men att pedagogerna på bussen är flexibla och kan ändra utflyktsmål för dagen. Det kan tolkas som att innehållet i bussverksamheten är relativt styrd efter pedagogernas planering. Däremot tolkar jag det som att bussbarnens dag är varierande och oförutsägbar eftersom de aldrig på förhand kan veta vad de får möta under en dag. Barnens inflytande över val av plats tolkar jag därför som lite begränsad även om pedagogerna ibland ändrar utflyktsmål. B1 menar att bussbarnen får mer erfarenheter av att möta andra människor medan S1 upplever att det är innebarnen som får det.

Innebarnen blir mer vana med att möta olika vuxna. [...] bussbarnen ser bussen som sin förskola, det har jag hört barnen säga flera gånger att bussen är min förskola, med sina pedagoger. Det med att alla barn inne ser alla pedagoger flera gånger dagligen... bussbarnen har inte samma tilltro till innepedagogerna som till sina busspedagoger. (S1, 171023)

S1 upplever att bussbarnen inte har samma tilltro till innepedagogerna som till sina egna pedagoger. Det kan tolkas som att det endast är bussbarnen som inte vänder sig till alla pedagoger, hur är det då med innebarnen?

De barnen vågar inte ta för sig av allt material och rummen och de håller sig på sin kant nästan lite rädda... Men ute är det annat då vet dom om hur man gör. Innebarnen vågar heller inte gå in till bussbarnen där bussbarnen har sin hemvist, inte alla innebarnen förstås men majoriteten. (S1, 171023)

Dessutom upplever S1 att både barnen från mobila och stationära är reserverade mot varandra. Vilket jag tolkar som att barnen från båda verksamheterna i första hand vänder sig till "sina" pedagoger. B1 hävdar dock motsatsen att bussbarnen inte är så blyga.

Utebarnen blir väldigt duktiga..om man får säga så... inte så blyga eftersom de möter så många människor. Det lär sig hur man ska göra, hur man betar sig och vi pratar om hur man tar kontakt med andra, vad som är trevligt att säga. Det är någon skillnad på ute barnen det är svårt och säga vad det är, men man ser på ute barnen att de blir

självssäkrare, de får bra balans de är orädda och de frågar andra pedagoger. De kan vända sig till andra, men finns det en busspedagog nära så går de ju förstås oftast till oss först, men de inte rädda att ta kontakt med andra pedagoger. De också väldigt stolta över att vara bussbarn de tar på sig sina västar och sina ryggsäckar. (B1, 171109)

B1 ser bussbarnen ute barnen, som duktiga och orädda, de är mer självsäkra och det kan tolkas som att de vågar ta plats. S1 upplevde att bussbarnen är rädda och säger min förskola om bussen. B1 bekräftar på ett sätt S1:s upplevelse när hen säger att bussbarnen är stolta över att vara bussbarn. Kan tolkas som att det S1 upplever som negativt med att bussbarnen säger ”min förskola” om bussen egentligen handlar om att de är stolta över att vara bussbarn som B1 uttryckte det. Inte att det har något med rädsla för att ta kontakt med inpedagogerna eller andra barn. Dessutom har stationära barnen tillgång till innemiljöerna hela tiden och det kan man tolka som att bussbarnen känner att det inte är *deras* miljöer.

”De yngre barnen som inte går på bussen än längtar att få börja på bussen. Nått att se fram emot. En förälder uttryckte en gång att barnen ska sitta i skolbänken i 9-13 år. Det är bra att få vara ute och springa av sig och uppleva lite annat” (B2, 171110). B2 tar upp att bussen är något som de yngre barnen verkar längta till. Kanske är de äldre bussbarnen förebilder för de yngre där de utstrålar stolthet över att gå på bussen. Kan det tolkas som att det är en statusgrej hos barnen eller är det någonting spännande och mystiskt över bussen? Som B2 tar upp...någonting att se fram emot. Vad är det då som bussen erbjuder som inte stationära gör? B1 menar:

De är inte heller så kräsna de vet att man inte kan göra precis hur som helst och till exempel gå på toaletten det får de göra i skogen. En sak som de kanske missar och inte blir lika bra på som innebarnen det är ju att äta med bestick, men det får man lära sig någon annanstans tänker vi, men de har en väldigt bra balans. (B1, 171109)

B1 säger att bussbarnen inte är ”kräsna” de går på toaletten utomhus och vet om att det finns vissa begränsningar. Det kan tolkas som att bussbarnen är fria som individer att naturen skapar frihet, men att det finns en begränsning i vad man kan göra. Till exempel tas att använda bestick upp som något de kanske blir mindre skickliga på, men att det inte är så viktigt upplever B1. Bussbarnen utvecklar andra förmågor som en bra balans. S1 säger ”att kunna hantera bestick...på bussen använder de bara kåsa som tallrik och den är svår att skära i. Inne blir det mer ”skollika” rutiner. Som till exempel uppdelad dag som är mer likt skolan, en förberedelse för skolan när de är inne”

(S1, 171023). S1 menar tvärtemot B1 att kunna använda kniv och gaffel är svårt på bussen då de använder kåsar och äter i. Jag tolkar det som att S1 anser att det är en viktig förmåga att kunna hantera kniv och gaffel. Något som bussbarnen inte får möjlighet att träna på. S1 tar också upp att inne blir det mer ”skollikt” och det missar bussbarnen. Det kan tolkas som att tränas inför skolstart och skolans rutiner har en högre status för den stationära pedagogen. Andra aspekter som kommer upp är ”att vara ute, friheten, inte samma sak varje dag och nya upplevelser det är det bästa med att vara på bussen” (B1, 171109). Jag tolkar det som att B1 upplever arbetet på bussen som varierande med många möjligheter. En frihetskänsla. S1 ser bussen som en begränsning och upplever det så här:

På mobila känns det mer begränsat eftersom hela gruppen åker till samma ställe eller område. Bussbarnen upplever jag missar mycket bland annat för att pedagogerna finns alltid nära till hands. Innepedagoger är mer mobila med att gå ifrån på möten, reflektioner och sånt. (S1, 171023)

Enligt B1 är frihet att kunna åka dit man vill medan S1 upplever att åka med bussen i helgrupp begränsar. Det kan tolkas som att busspedagogen och stationära pedagogen har olika syn på frihet och att frihet har ett värde. Kanske är det så att stationära pedagoger upplever att vara ute hela dagen är att göra samma sak hela tiden och busspedagogerna upplever att vara inne är som att göra samma sak hela tiden. S1 upplever även att bussbarnen missar mycket eftersom det alltid finns pedagoger nära tillhands. Hen menar också att de stationära pedagogerna ibland går på möten och därmed är mer mobila. Det kan tolkas som att S1 menar att ibland behöver barnen på förskolan få möjlighet att prova på saker utan ”sina” pedagoger. Det får barnen inne på stationära förskolan i och med att stationära pedagoger går iväg på möten och reflektioner.

Analys

Fria val tas upp som något som innebarnen har mer av enligt en pedagog på den stationära förskolan. Tvärtom menade en busspedagog att på bussen finns mer frihet. Där kan de följa upp barnens intressen och vara mer spontana. Dessutom upplever den stationära pedagogen att den mobila enheten blir ett kollektiv. Det finns en skillnad i hur pedagogerna ser på fria val och hur dessa val följs upp. Även om hur de ser på fria val kopplat till den enskilda individen eller till gruppen som helhet. Ett barn har enligt läroplanen rätt till delaktighet och inflytande utifrån sina egna behov och intressen (Lpfö 98 rev.2016). Inne på den stationära förskolan finns en skyddad

miljö som erbjuder olika material. Där kan barnet som individ göra självständiga val utan att det behöver påverka alla barn på avdelningen eller blocket. På bussen kan också ett enskilt barns intresse följas upp och därmed styra utflyktsmålet, men det blir hela gruppen som ”måste” slå följe. Däremot kan bussens enskilda utflyktsmål liknas vid en ”stationär förskola för dagen” då finns samma frihet för det enskilda barnet att göra egna val på plats. Det finns begränsningar i båda verksamheterna, den stationära förskolans begränsning är att vara fast på en och samma plats varje dag, men där har innebarnet frihet att välja att vara ute eller inne samt välja rum och material. Mobila enheten har frihet att välja olika miljöer, men det enskilda barnets önsknings av utflyktsmål är begränsande. På plats ges samma valfrihet men inte vad gäller material som på en stationär förskola. Pramling och Sheridan menar att subjekt och objekt är i relation till varandra, alltså barnet och platsen/miljön. Det är i relationen mellan det barnet som subjekt upplever med omvärlden som skapar kunskaper. Detta kan förstås som att barn tillsammans med sina kamrater upplever *en* plats samtidigt men att de blir både personliga och gemensamma kunskaper. Barn växlar mellan sina egna och andras föreställningar i varje situation de möter (Pramling, Sheridan 1999, s. 49-50). Det kan uppfattas som att både den stationära och mobila enheten egentligen är relativt likvärdiga vad gäller barns frihet och kunskaps skapande. Men att både buss och stationära pedagoger upplever det olika utifrån sin uppfattning av vad som är en begränsning av frihet.

Vidare finns en skillnad i hur man uppfattar barnen som orädda, vågar ta för sig och ta kontakt med andra människor och pedagoger på förskolan. Bussbarnen som är ute och möter många andra människor i sin omgivning blir enligt en busspedagog orädda för att söka nya kontakter. En stationär pedagog upplever att bussbarnen inte alls tar den kontakten med andra vuxna. Hen anser att de barnen drar sig undan och söker sig till sina pedagoger och inte till stationära. Pedagogernas olika upplevelser av barnens agerande med andra vuxna kan kopplas till barns subjektskapande. Stationära pedagogen upplever något helt motsatt än busspedagogen. Här finns två versioner av barnets varande. Barn *är* inte utan *blir* och positionerar sig utifrån dels sig själva men också av omgivningen (Nordin-Hultman 2013, s. 170).

En busspedagog såg inte användandet av bestick som ett problem utan att det kan man lära varsomhelst medan den stationära pedagogen upplever att bussbarnen missar viktiga delar som de ”ska” kunna när de börjar i skolan. Bland annat hur en dag delas upp för att förstå skolans strukturer. Lennart Lundmark (1993) menar i boken *tiden är bara ett ord* (refererad i Nordin-Hultman 2013) att alla tror att det finns en objektiv eller essentiell tid som styr. Men att tid är bara en konstruktion i vårt medvetande. Förskolan och skolan bär på en tradition med indelningar av tid.

Dessa indelningar har blivit till starka discipliner som vi inrättar oss efter. Den regleringen av tid begränsar barns möjlighetsrum (Nordin-Hultman 2013, s. 99-101). Detta talar emot att bussbarnen missar viktiga lärdomar inför skolan och dess strukturer. Utan det ligger istället i de traditionella uppfattningarna om uppdelning av tid som ska läras in tills barnen börjar i skolan. Pedagogerna har olika uppfattningar om vad som är kvalitativa kunskaper och värderar dessa olika. Vad som är meningsfullt lärande. Busspedagogen upplevde att bussbarnen istället får en bra balans och värdesatte det som en viktig kunskap. Stationära pedagogerna tog även upp att inbarnen lär sig att pedagoger försvinner ibland från avdelningen eller blocket. Att andra uppgifter ska utföras och därmed var de stationära pedagogerna mer mobila. Upplevelserna av vad det innebär att vara mobil verkar ha olika innebörd för pedagogerna på de båda enheterna.

I sista temat lyfts ledningen eller förskolechefens roll upp. Pedagogernas upplevelser av chefens bidrag i att leda dem som arbetsgrupp visar på att de söker mer tydlighet och auktoritet.

7.4 Leda eller ledas

Utifrån pedagogernas uppfattningar om frågorna som rör ledningens ansvar kring det organisatoriska var informanterna mer överens och upplever av att de får klara sig mycket på egen hand.

Hen förlitar sig på oss och drar paralleller till hur andra förskolor löser det, men först och främst är det vi pedagoger som ska lösa det. Ibland försöker hen medla...kommunikationen...två vägs kommunikationen fungerar inte. Ibland ges tips men bollar över -hur tänker ni? (S1, 171023)

S1 upplever att pedagogerna får ta eget ansvar och lösa situationer själva som uppstår. Det kan tolkas som att den stationära pedagogerna vill ha stöd från ledningen men inte får gehör. S1 säger att chefen ibland försöker medla mellan pedagogerna. Jag tolkar det som att även chefen har uppfattat att kommunikationen inte fungerar mellan de två enheterna. B1 fortsätter med att chefen försöker hjälpa till genom att:

Hen försöker, har ringt runt och frågat hur man gjort tidigare på andra förskolor till andra förskolechefer som har haft en buss på sin förskola, men hen har ingen erfarenhet men hen har varit med en dag på bussen. Hen är intresserad av bussen som

verksamhet. Äh..hen gör inte så väldigt mycket försöker inte så mycket, det är nog mest vi som roddar runt vi busspedagoger. (B1, 171109)

B1 upplever att chefen gjort insatser med att sätta sig in i bussverksamheten, men att hen har ingen erfarenhet. Jag tolkar det som att det finns intentioner från ledningen sida att göra det bästa av situationen, men att det är svårt när chefen själv inte har kunskaper om bussen. B1 menar också att chefen varit med en dag på bussen och är intresserad av den. Men att det blir busspedagogerna som ”roddar” runt. Det kan tolkas som att chefen i fråga gör det hen kan för att lära sig mer om det nya, men överlämnar det praktiska till busspedagogerna som har erfarenhet. S2 har en uppfattning om att chefen är lite rädd och säger så här ”inte mycket alls faktiskt, jag upplever att förskolechefen är lite rädd...att gå in och styra i busspedagogiken. Eller vänder kappan efter vinden lite beroende på om hen pratar med busspedagoger eller innepedagoger” (S2, 171026). S2 uppfattar chefen som rädd för att styra i busspedagogiken eller att vända kappan efter vinden. Jag tolkar det som att att chefen inte har helt lätt med att styra upp mellan de båda enheterna. Att det finns en problematik i samarbetet som gör att det ibland är lättare som chef att sända lite dubbla signaler för att det ska bli ”lugnt”. S2 fortsätter med:

En förskolechef ska ha helikopterperspektiv. Det kan finnas svårigheter och när detta uppkommer måste en chef gå in och styra upp i verksamhetens planering. Sortera ut vad som är viktigt, ha en åsikt och ta ställning. Jag menar...vad är det som är det väsentliga? och koppla det till det vetenskapliga. När chefen säger en sak till busspedagogerna och en annan till innepedagogerna, då blir det konflikter mellan pedagogerna för att de båda har ju fått ett okej eller medhåll från chefen. En chef måste ta de övergripande besluten även om någon kan bli sur. Det blir mer att konflikter eldas på när hen säger ja till båda parter för då kör man på sin ståndpunkt för att man vet att man har chefen i ryggen. Nej vara snäll mot alla det funkar inte...det måste vara klart och tydligt. (S2, 171026)

S2 upplever att chefen måste kliva in och styra upp. Hen menar att vissa saker på förskolan är chefens uppgift att verkställa. När planeringen inte fungerar eller att pedagogerna inte kan urskilja det väsentliga. Det kan tolkas som att de stationära och busspedagogerna strider för sin egen rätt och att detta blir till problem. S2 säger att chefen måste koppla till det vetenskapliga. Det tolkar jag som att diskussionerna som sker mellan pedagogerna inte alltid är av pedagogisk kvalité utan handlar om prestige frågor. Att chefen ska koppla det väsentliga till vetenskapen tolkar jag som att det som diskuteras egentligen inte är det väsentliga. S2 menar också att chefen inte får vara för snäll

utan att det ska vara klart och tydligt. Det tolkar jag som att den stationära pedagogen söker mer auktoritet ledning från chefens sida annars ångar båda parter på för att gå vinnande ur diskussionen. B2 upplever att ”Nuvarande biträdande förskolechefen har aldrig varit med på bussen. Är aldrig närvarande i verksamheten inne heller. Så det är ganska obefintligt. Förskolechefen var med en gång tillsammans med pedagogistan, men det gav inte så mycket inblick i verksamheten.

Biträdande förskolechefen kommer närmast från skolan och är rektor” (B2, 171110).

B2 upplever sin chef som helt frånvarande både i den stationära och mobila verksamheten. Det är obefintligt. Jag tolkar det som att det obefintliga menas som inget stöd ges till någon av enheterna. B2 säger att förskolechefen varit med på bussen tillsammans med en Pedagogista, vilket är en person med särskild utbildning för att leda det pedagogiska arbetet framåt, men att det inte gav så mycket inblick i verksamheten. Däremot så har inte den biträdande förskolechefen varit med någon gång. Det kan tolkas som att busspedagogen är besviken på den biträdande förskolechefen som är verksamhetens närmsta chef. Det kan också tolkas som att busspedagogen upplever biträdande förskolechefen som ointresserad. Slutligen nämner hen att den biträdande förskolechefen kommer från skolan och är rektor. Jag tolkar det som att det finns en upplevelse av att det är en skillnad i hur en chef arbetar beroende på om hen kommer från förskola eller skola och att detta på något vis förklarar chefens agerande.

Analys

Goda intentioner, men att inte besitta tillräckliga kunskaper i bussverksamheten från ledningens sida gör inte arbetet smärtfritt med att skapa en fungerande organisation för pedagogerna. Som tidigare nämnts i studien startas ofta mobila enheter upp som en lösning för att korta ner barnköerna i områden där det finns ett högt tryck på förskoleplatser. Det i sin tur leder till att förskolechefer ”löst problemet” med för få förskoleplatser på sin förskola. När bussar sedan kommer till förskolor med platsbrist finns ingen erfarenhet om busspedagogik eller dess organisation utarbetad. Vissa förskolechefer lämnar över ansvaret för det organisatoriska vad gäller scheman, mötestider och reflektioner till pedagogerna. Busspedagogerna som kommer med bussen till den stationära förskolan besitter dessutom mest erfarenhet om deras verksamhet och får därmed stå för *hur* bussen ska integreras på den nya arbetsplatsen. Delegerat ansvar från ledning till busspedagogerna för att arbeta fram former för verksamheten kräver gott samarbete mellan både mobila och stationära pedagoger. Med för otydlig ledning i den organisatoriska strukturen bidrar det till uppdelning mellan de stationära och mobila enheterna. I läroplanen står det att förskolechefen har det övergripande ansvaret för att en verksamhet ska bedrivas i enlighet med målen i läroplanen. Hen har ansvaret för att verksamheten utvärderas och utvecklas och därmed upprätthåller en viss kvalitet.

För att denna kvalitet ska uppfyllas behöver de mobila och stationära pedagogerna stöttning och ledning samt erbjudas den kompetensutveckling som är relevant för den typ av verksamhet som förskolan bedriver (Lpfö 98 rev. 2016, S. 16). Utan dessa förutsättningar blir det svårt för pedagogerna att dels vara professionella pedagoger gentemot barnen, men också i hela förskolans verksamhetsutveckling.

När det enligt en stationär pedagogs upplevelser handlar mer om vilken part som ska gå vinnande ur diskussionen än hur de ska komma överens behövs ett tydligare ledarskap. Att gå vinnande ur diskussionen kan förstås som att pedagogerna har tagit sig vissa friheter. Dessa friheter gäller i vissa fall även att fatta beslut vilket i sin tur leder till svårigheter i samarbetet där en part upplever sig överkörd.

Alla pedagoger i förskolan, främst förskollärarna, har liksom förskolechefen ett ansvar att bedriva en verksamhet som främjar till barns lärande och utveckling. Ingen pedagog som arbetar i förskolan kan heller avsäga sig utvecklingsarbetet eller kvalitetsuppföljningar. Det upplevs som att det finns en idé om att det är chefens enskilda ansvar att lösa dessa samarbetsvårigheter där en bra verksamhet kan bedrivas. Att skjuta ifrån sig sin egen roll eller del i det som sker i organisationen skapar inga kvalitativa lösningar. Det handlar om att ta eget ansvar för att skapa en god arbetsmiljö för *alla* parter där ingen exkluderas. Att våga mötas och samtala om det som inte förstås eller upplevs som oliktankande.

Jag kopplar den mobila och stationära ”organisationsproblematiken” till Lunneblad och ett interkulturellt perspektiv som menar att brist på möten mellan olika grupper kan leda till stereotypa uppfattningar. Där oförståelse och misstänksamhet för en annan grupps leverne skapar uppdelningar där personer med liknande bakgrund söker sig till varandra. Därmed behövs en ledare som tar tag i dessa situationer och skapar forum för möten. Det finns annars risk att vissa parter röster hörs mer och blir styrande. Lunneblad menar att i ett interkulturellt förhållningssätt behöver allas erfarenheter lyftas fram och genomsyra verksamheten när det kommer till planering, genomförande och utvärdering. Ett hinder i det demokratiska gemensamma arbetet kan vara att outtalade normer, föreställningar eller värderingar om vad som är det normala och det gemensamma bygger på några eller en grupps erfarenheter och blir då det systematiska. Den individ eller grupp som inte hörs blir därmed osynliggjord (Lunneblad 2013, s. 40-41, 126-127). Det förhållningssätt som Lunneblad beskriver kan således förstås som ett sätt att exkludera. Då blir förskolechefens uppdrag att synliggöra den mobila och den stationära ”hemkulturen” för båda parter även om det kan uppstå diskussioner och starka åsikter. Det krävs därför vissa förkunskaper hos förskolechefen om de olika

arbetsätten i den mobila och stationära verksamheten. Även om båda parter arbetar efter samma styrdokument kan förskolechefen inte ta för givet att pedagogerna tolkar och arbetar med dessa på samma sätt.

8. Diskussion

Syftet med min studie var att studera busspedagogers och stationära pedagogers uppfattningar gällande samarbetet mellan enheterna. Samt hur de uppfattar de organisatoriska förutsättningarna för de båda enheternas verksamheter. Jag ville även studera hur pedagogerna uppfattar barnens upplevelser av förskolans dubbla organisation.

I mitt resultat kan jag se att det finns skilda uppfattningar om *vad* det är som påverkar *hur* förskolans rutiner och strukturer organiseras. Det som skiljer är synen på vad som bör prioriteras för att få en fungerande organisation. Busspedagogerna utformar sin dag utifrån att ständigt vara närvarande pedagoger tillsammans med barnen. Deras huvudsyfte är inte att se till att rutinerna inne på den stationära förskolan fungerar (Hellman & Sunnebo 2009, s. 28). Självklart för busspedagogerna är det viktigast att rutinerna på bussen fungerar då det är där de bedriver ”sin” huvudsakliga verksamhet. Detsamma gäller de stationära pedagogerna som utgår ifrån den stationära förskolans behov av rutiner och därmed organiserar utifrån dessa. Här uppstår en krock mellan verksamheternas utgångspunkter vad som är det intentionala (Gunnarsson 2002) vilket påverkar pedagogernas uppfattningar om *hur* en förskola ska eller bör organiseras. Krocken kan vara, tänker jag, att busspedagogerna som bedriver sin verksamhet utanför den stationära förskolans fasta lokaler större delen av dagen inte är lika beroende av att anpassa sig eller vana vid att hjälpa andra avdelningar. De stationära pedagogerna och andra sidan har en kultur av att lösa situationer som uppstår inne på den stationära förskolan varje dag och förväntar sig att alla bidrar. Där finns en vana av att hjälpas åt över gränserna, detta synsätt följer sedan med när scheman läggs, möten bokas in och när reflektionstider kan tas ut.

Organisationen i förskolan bygger på ett givande och tagande. För att *få* tid behöver någon också *ge* tid. Busspedagogerna som inte har lika mycket tid kvar från sitt schema att förlägga på den stationära förskolan kan heller inte bidra på samma sätt som de stationära pedagogerna. Detta kan vara kärnan i att både busspedagoger och stationära pedagoger irriterar sig mest över problemen med reflektions och mötestider. Förgivettaganden från de stationära pedagogerna om att *alla ska*

hjälpas åt och förgivettaganden från busspedagogerna om att *alla har rätt till* sin mötestid vilket även menas i Habermas livsvärldsbegrepp (Lauvås & Handal 2015, s. 124). Utifrån den mobila eller stationära enhetens behov styrs därmed respektive pedagogs agerande. Det som kan ses som det gemensamma för båda enheterna är att intentionerna är goda. De båda enheterna utgår ifrån barnens förskolevistelse samt att pedagogerna vill känna tillfredsställelse med sitt utförda arbete och en god kvalitet (Pramling & Sheridan 1999, s.118-120). Dessa intentioner har dock en viss inverkan för barnen där pedagogerna uppfattar att alla barn på förskolan inte får samma möjligheter till lärande, inflytande och fria val.

Till exempel vilken typ av material kan barnen på bussen få tag i spontant? Det verkar finnas vissa material som anses ha högre status än andra på förskolan vilket gör att stationära pedagoger anser att bussbarnen missar viktiga lärprocesser som innebarnen får. Inne finns en variation av material och nära tillhands. Barnen kan använda sig av papper, penna, klippa och skapa när de vill. De kan även bygga med lego och annat konstruktionsmaterial och leka roll-lekar med utklädningskläder. Det finns också möjlighet att läsa böcker och använda IKT på ett mer lättillgängligt sätt. Det som inte finns inne är naturmaterialet, men det kan lätt tas in. Många förskolor vill plocka in okodat material från skogen för att dessa anses vara utvecklande. Att olika material berikar och barn ska få möjlighet att möta mångfald och genom dessa utveckla sin identitet (Nordin-Hultman 2013, s. 171-172).

Även läroplanen trycker på att varje barn ska få möjligheten att uttrycka sig genom olika uttryckssätt. Miljön ska vara öppen, innehållsrik, inbjudande samt främja för lek och kreativitet (Lpfö 98 rev. 2016, s.9). Däremot står ingenting om vilka material som främjar detta hos barnen. Jag tänker att det är olika material barnen möter inne och ute. Bussbarnen får se, uppleva och möta djur, natur och människor. Det kan på ett sätt ses som ett "levande material" lika värdefullt som materialet inne på den stationära förskolan. Det är inte tingen i sig själva som blir viktiga utan vad som sker i mötet med dessa och vilket lärande det ger.

Pramling och Sheridan menar att i det demokratiska arbetet i förskolan ska barnen aktivt få ta del av det kulturella arvet. Det handlar om traditioner, kunskap och värden. Barnen ska få möjlighet att producera och reproducera redan befintlig kunskap. Det blir kvalitet på olika sätt beroende på vilka glasögon pedagogerna tar på sig. Istället för att se på vad barnen missar från varandras verksamheter borde fokus ligga på vad barnen vinner, vilka erfarenheter och lärdomar barnen får med sig. Den stationära förskolan bidrar med kunskap och lärande utifrån vad den fysiska

innemiljön tillåter och på samma sätt sker det på den mobila enheten. Jag upplever att det finns konkurrens mellan de två verksamheterna och pedagogerna från båda parter höjer sin egen verksamhet och det blir på bekostnad av den andre (Pramling, Sheridan 1999, s.118-120). Det handlar inte om *vart* barnen utvecklas bäst utan som Pramling och Sheridan menar *vad* barn lär sig och utvecklar. Detta har sedan med pedagogens förhållningssätt att göra. Det är pedagogens uppdrag att stimulera till detta lärande och samtidigt leda barnets lärande mot förskolans mål. Båda verksamheternas miljöer har sina begränsningar vad gäller barns inflytande, men också sina möjligheter. Bortsett från andra kontexter som pedagogens makt över barnets valmöjligheter, barns makt över varandra och miljöns utformning får barnen olika upplevda erfarenheter men lika värdefulla och kvalitativa.

En annan skillnad som framkommer är synen på barnens möjligheter och varande. På den stationära förskolan upplevs att bussbarnen leker vilda lekar och har ett annat uppträdande. Nordin-Hultman menar att genom att se på barnen som blivande istället för varande *blir* barnet utifrån flera meningsbärande diskurser. Barnet handlar genom tidigare erfarenheter, i relation till normer och olika miljöer. Barnet skapas även av andra utifrån rådande föreställningar om barn i det sammanhang hen befinner sig i (Nordin-Hultman 2013, s.167).

Vad ett barn tillåts bli som subjekt när hen kommer tillbaka från bussen till den stationära förskolan. Det verkar finnas ett ”rätt” sätt att uppföra sig på i den stationära förskolan enligt de äldre pedagogerna och det innefattar inte att vara vild. Förskolans innemiljöer är sällan uppbyggda för spring och det är ofta förekommande att pedagoger stoppar barn som är för aktiva inomhus. Inne springer vi inte är en relativt vanlig fras. Det finns en norm för hur man betar sig i en viss miljö och bryts den normen blir det fel. Att bryta mot normer kan vara en av anledningarna till att pedagogerna på både den stationära och mobila enheten upplever ett ”vi och dom”. Det intressanta är då att flera av informanterna *inte* upplever att det finns en uppdelning mellan mobila och stationära barnen utan att det är mellan pedagogerna. Jag tänker att om barn från bussen ses som vilda i jämförelse med barnen från stationära. Då kan barnen känna av att det är en viss skillnad i pedagogernas förhållningssätt mot mobila respektive stationära barn. Det i sin tur kan skapa ett ”vi och dom” även mellan barnen, men också ha en inverkan på barnets subjektskapande (Nordin-Hultman 2013, s.171-172).

När det kommer till ledningens roll i förskolans organisatoriska arbete finns en strävan av tydlighet och auktoritet från pedagogernas sida. Då en individ skapar sig mening utifrån sin förståelse av en

situation Pedagogerna på respektive enhet ger uttryck för avsaknad efter en typ av handlingsplan för implementering av en mobil enhet på den stationära förskolan. Det kan tänkas handla om frågor som hur bussen ska tas emot på bästa sätt och var ska de ha sin hemvist. Men också vilka förväntningar och krav pedagogerna kan ha på varandra gällande samarbete och den gemensamma organisationen. För att skapa en arbetsmiljö där alla känner sig inkluderade skall olikheter ses som en tillgång (Nilholm, Göransson 2013) och detta är ledningens uppgift att ta tillvara på. Även om dessa frågor i viss mån tas upp till diskussion verkar det som att bakomliggande traditioner står i vägen för ett gott samarbete i huset. Detta är ledningens roll för att skapa goda och trygga relationer mellan sina medarbetare. Vilket Söderfjäll tar upp som en viktig källa till samhörighet (Söderfjäll 2012, s. 68). Men också att synliggöra de olika perspektiv som ligger till grund i de två verksamheterna och påverkar pedagogernas agerande och upplevelser av en situation (Thomassen 2007, s. 93-94).

En annan sak som jag tänker på är hur pedagogerna benämner eller omtalar varandra. All personal har i grund och botten en barnskötareutbildning eller förskollärarytbildning dessa är de två titlar som förekommer i förskolans verksamheter. Att då lägga till fler titlar som busspedagog och innepedagog tänker jag skapar ett ”vi och dom” istället för att benämna alla som arbetar i förskolan som pedagoger eller utifrån vilken utbildning de har. Detsamma gäller barnen, på förskolan finns alla dessa barn och de är barn som heter någonting. Inte bussbarn, innebarn, småbarn och storbarn. I förskolan behövs inga fler kategorier där vi placerar in människor i olika fack som kan förstärka uppdelning och exkludering. Förskolan ska vara den solidariska plats där människor möts och utvecklas (Lunneblad 2013, s. 41).

8.1 Slutsatser

Efter att jag tolkat och analyserat mina intervjuer har jag efter min diskussion kommit fram till en slutsats. Varje enskild individs uppfattningar av en situation eller händelse påverkar i stor omfattning hur ett samarbete mellan flera parter kan bli möjlig eller inte. Detta styr ens handlade och även inställning till någonting. I den här studien handlar det om organisationen och om det har inverkat på barnen. Utifrån resultatet kan jag förstå att pedagogerna delvis har ett individuellt synsätt på organisationen. Där pedagogen utgår ifrån sitt eget perspektiv, som givetvis inte helt går att bortse ifrån. Men i en arbetsorganisation är det av vikt att försöka sätta sina egna förgivettaganden och intentioner åt sidan för att kunna mötas på ett professionellt plan. Utan kommunikation uppstår missförstånd. Dessutom visar resultatet på att ledning är viktigt, speciellt i

uppstarten av en den här typen av organisationer. Ledningen ska vara medveten om vilken stark påverkan tidigare traditioner och förhållningssätt har i en arbetsgrupp. Men också verka för en likvärdig förskola som följer läroplanens uppdrag vilket jag även tog upp i inledningen av studien. Utan tydligt ledarskap ges för stort utrymme till pedagogernas egna ”vinstdrivande” syften, vilket kan ha en inverkan för barnens möjligheter och varande i förskolemiljön.

8.2 Metod diskussion och vidare forskning

Jag valde i min studie att genomföra kvalitativa intervjuer vilket jag anser var bra för mitt syfte och ändamål. Jag fick utförliga och målande beskrivningarna av mina informanter vilket gav mig ett bra underlag för tolkning och analys. Däremot hade jag velat att ha mer tid till fördjupning i min studie för att analysera vidare i det gedigna material jag har fått tillgång till. Även mer tid till litteratursökning hade varit önskvärt. Det jag tänker att jag kunde gjort annorlunda är hur jag disponerade tiden för de olika delarna. Så här i efterhand vet jag hur tidskrävande tolkning och analysdelen är och skriver jag en forskningsstudie igen kommer jag att lägga mer tid på den delen. Vidare tänker jag att det vore intressant för min studie om jag även intervjuat någon inom ledningen för att få hens uppfattningar kring organisationen. Det hade givit min studie ännu en dimension. Men i det stora hela är jag tillfredsställd med mitt resultat och med det jag hunnit samla in och skriva på den tid jag haft.

Då jag i min studie valt att fokusera på pedagogers uppfattningar av den dubbla organisationen skulle det vara intressant att studera närmre hur förskolechefen ser på och uppfattar hur verksamheten bedrivs. En studie om normer med koppling till verksamhetsutveckling skulle också vara intressant. Frågor som går att studera närmre skulle kunna vara: Är någon av de två verksamheterna normen för vilka styrdokument som upprättas i ledningsgruppen? Är cheferna insatta/medvetna om att det kan finnas en verksamhet som är normen? Vilken inverkan har det för barn och pedagoger?

En annan intressant studie är att utgå ifrån barnens perspektiv och studera: Vem får man bli som bussbarn på en kombinerad förskola? Vilka krav ställer det på barnen? Hur påverkas barnen på ett djupare plan?

9. Litteraturlista:

Frihet (u.å). *Betydelse-definition*. [Elektronisk]

<http://www.betydelse-definition.com/frihet>

Friluftsförbundet (u.å). *I ur och skur*. [Elektronisk]

<http://www.friluftsforbundet.se/detta-gor-vi/forskolor-och-skolor/i-ur-och-skur/>

Gunnarsson, Ronny (2010). *Fenomenologi*. [Elektronisk]

<http://infovoice.se/fou/bok/kvalmet/10000009.shtml>

Gustafson, Katarina, Van der Burgt, Danielle (2015). "*Being on the move; Time-spatial organizations and mobility in a mobile preschool*". *Journal of Transport Geography*. vol.46

Gustafson, Katarina, Van der Burgt, Danielle, Joelsson, Tanja (2017). *Mobila förskolan – vart är den på väg?*. Rapport från en kartläggning av mobila förskolor i Sverige april 2017. [Elektronisk]

GustafsonvanderBurgtochJoelsson2017Mobilaforskolan-vartrdenpvg...Workingpaper_.pdf

Hartman Sven, (2015). *Det pedagogiska kulturarvet- traditioner och idéer i svensk undervisningshistoria*. Stockholm: Natur & kultur

Hellman, Lotta & Sunnebo, Solveig (2009). *Mobil pedagogik- nya äventyr varje dag*. Lund: Studentlitteratur

Egidius, Henry (u.å). *Livsvärld*. Natur & Kultur *Psykologilexikon*. [Elektronisk]

<https://www.psykologiguide.se/psykologilexikon/?Lookup=Livsvärld>

Lauvås Per, Handal Gunnar (2015). *Handledning och praktisk yrkesteor*. Lund: Studentlitteratur AB

Lpfö 98 rev.16 (2016). *Läroplanen för förskolan*. Stockholm: Skolverket

Lunneblad Johannes (2013). *Den mångkulturella förskolan-motsägelser och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur AB

Nilholm, Claes (2006). Inkludering av elever "i behov av särskilt stöd" [Elektronisk resurs] : vad betyder det och vad vet vi?. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling
Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1824>

Nordin-Hultman, Elisabeth (2013). *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Stockholm: Liber AB

Nationalencyklopedin (2017), *Nationalencyklopedin*, [Elektronisk]
norm. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/norm>

Patel, Runa och Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4:8. uppl. Lund: Studentlitteratur

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja (1999). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur

Riddarporre, Bim & Persson, S. (2010). *Utbildningsvetenskap för förskolan*. Stockholm: Natur och Kultur. [Elektronisk]
<https://forskolan.ifokus.se/articles/5634a1b08e0e745982002102-forskolans-historiska-framvaxt>

Ringdahl, Mona (2011) *Den mobila förskolan - hur fungerar den?* Examensarbete. Malmö: Malmö högskola. [Elektronisk]
<https://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/11931/Mobilforskola.pdf?sequence=2>

Skolverket: (160120) Inkluderande skola – för rätten till en meningsfull skolgång. [Elektronisk]
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/artikelarkiv/inkluderande-skola-1.173803>

Söderfjäll, Stefan (2012). *Behovsanpassat ledarskap-Att skapa förutsättningar för motivation, prestation och välbefinnande*. Visby: Nomen förlag

Thomassen, Magdalene (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi* 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning

Wallskog Christina (2011). *Återerövra yrkesrollen- förskollärares särskilda ansvar*. Stockholm: Fortbildning AB

Otryckta källor

Hedefalk (2011). *Bakgrunden, Konceptet och Uppdraget*. internt föreläsningmaterial från aktuell kommun. *Stencil*

Verksamhetsplaner från studiens förskolor (2016). internt arbetsmaterial. *Stencil*

Informanterna (2017) *Intervjuer*

Namn: S1

Yrke: Barnskötare

Kön: Kvinna

Intervjudatum: 171023

Intervjutid: 90min

Intervju utförd av Jennie Wickholm

Namn: S2

Yrke: Förskollärare

Kön: Man

Intervjudatum: 171026

Intervjutid: 180 min

Intervju utförd av Jennie Wickholm

Namn: B1

Yrke: Förskollärare

Kön: Kvinna

Intervjudatum: 171109

Intervjutid: 90min

Intervju utförd av Jennie Wickholm

Namn: B2

Yrke: Barnskötare

Kön: Kvinna

Intervjudatum: 171110

Intervjutid: 90min

Intervju utförd av Jennie Wickholm

10. Bilagor

Intervjuguide till pedagogerna

Uppvärmnings frågor:

Hur länge har du jobbat som förskollärare/barnskötare?

Hur länge har du jobbat på den mobila förskolan/stationära förskolan?

Vad var det som lockade dig till den mobila förskolan/stationära förskolan?

Hur ser en vanlig dag ut för dig i din verksamhet?

Hur tillämpas läroplanens alla delar i verksamheten?

Ur ett barnperspektiv gällande organisationen

Hur viktiga är miljöerna inne på förskolan för barnen? Vilka funktioner har miljöerna?

För vilka barn är miljöerna inne på förskolan viktigast? bussbarnen eller innebarnen? Varför?

Går barnen miste om något från varandras verksamheter?

Bussen : Kompenseras bussbarnen inne med aktiviteter och material som inte fungerar utomhus?
hur/varför?

Stationära: Kompenseras innebarnen ute med aktiviteter och material som inte kan erbjudas inne på den stationära avdelningen? hur/varför?

I mötet mellan bussbarn och innebarn upplever du att olika hemkulturer är rådande? Bussbarns kultur/ innebarns kultur?

Upplever du att barnen känner att detta är ”min förskola” med alla mina kompisar oavsett vilken verksamhet de tillhör? hur/varför?

Görs skillnader mellan barnen från pedagogerna i verksamheterna? Eller är ”alla barn allas barn”?

Organisation

Hur organiserar ni för planeringar, reflektioner och avdelningsmöten? Finns svårigheter med detta? Isf på vilket sätt?

På vilket sätt uppfattar du att pedagogerna bidrar i varandras verksamheter för att få organisationen att fungera? Planeringar, schema, öppningar, stängningar etc

På vilket sätt bidrar du till utveckla samarbetet?

Samarbete/gemenskap

Hur upplever du att gemenskapen mellan pedagogerna i huset är?

Hur upplever du att samarbetet fungerar med pedagogerna inne på förskolan/bussen? Finns ett vi och dom perspektiv? om ja på vilket sätt?

Hur mycket ställer ni upp på varandra?

Förutsättningar

Vad är vinsterna med att dessa två verksamheter finns på en och samma förskola?

Upplever du att innehållet i verksamheten stämmer med dina värderingar och drivs mot synliga och realistiska mål?

Vad tror du är den ideala organisationen för att få två verksamheter att bli sitt "bästa jag"? Vilka förutsättningar tänker du behövs för att förverkliga detta?

Förskolechefen

Hur bidrar fsk.chefen till en fungerande organisation?

Hur bidrar fsk.chefen till ett gott samarbete mellan verksamheterna?

Vad anser du är förskolechefens roll i planeringen av förskoleverksamheten?